

NVO MLADI ROMI

UNIONI RROM KORÇE

Udruženje "Mladi Romi" Vitez

Alati za rad

za lobiranje i zagovaranje za
romska pitanja

Prilike za finansiranje romskih
organizacija civilnog društva
zapadnog Balkana

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ERASMUS+ project

"Roaming – Izgradnja kapaciteta organizacija Roma za EU finansiranje i izgradnju partnerstva"
(573137-EPP-1-2016-1-ME-EPPKA2-CBY-WB)

Rezime

1. O projektu “Roaming”	2
2. Svrha Alata za rad	3
3. Obuka za izgradnju kapaciteta	4
4. Mobilnost u Briselu	5
5. Nacionalna realnost - Glavni izazovi sa kojima se Romi susreću u:	9
• Bosni i Hercegovini	
• Srbiji	10
• Albaniji	11
• Kosovu	12
• Crnoj Gori	13
• Makedoniji	14
6. Dokumenti za zastupanje tokom aktivnosti Mobilnost u Briselu	15
7. Laboratorije projekta – pronalaženje IDEJA za pristup prepoznatim izazovima	22
8. Prilike za finansiranje	
• ERASMUS +	25
• Instrument for Pre-accession Assistance - IPA	29
• The European Instrument for Democracy and Human Rights – EIDHR	31
• ROMACT	32
9. Partnerske organizacije	33

1. O PROJEKTU "ROAMING - JAČANJE KAPACITETA ORGANIZACIJA ROMA ZAEU FINANSIRANJE I IZGRADNJU PARTNERSTVA", KOJI JE SUFINANSIRAN PROGRAMOM ERASMUS + PROGRAMOM EU

Ideja projekta je zasnovana na potrebi razvijanja kapaciteta romskih organizacija civilnog društva iz zemalja zapadnog Balkana kako bi se efikasno iskoristilo finansiranje EU i na taj način razvijanja posvećenosti u približavanju evropske perspektive lokalnim romskim zajednicama kroz kvalitetne inicijative za zagovaranje. Projekat je imao za cilj jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva na Zapadnom Balkanu kako bi podržao reforme EU, zalagao se za integraciju u EU i postao nadzorni organ za EU regulativu vezanu za pitanja inkluzije Roma.

Projektni tim je shvatio da romske organizacije civilnog društva na zapadnom Balkanu nemaju dovoljno znanja o raspoloživim fondovima EU koji bi im mogli pomoći u rešavanju lokalnih, nacionalnih i regionalnih problema sa kojima se suočavaju njihovi izborni organi. Štaviše, oni nemaju potreban kapacitet za primenu i upravljanje takvim sredstvima. Evropska komisija i veliki broj drugih međuvladinih i međunarodnih organizacija često izražavaju zabrinutost zbog problema i teških uslova života romske populacije, ali romske OCD kao najiskusniji i najvažniji partneri ne iniciraju strateška partnerstva, ne konkurišu za sredstva EU i ne koriste raspoloživa sredstva.

Imajući ovo u vidu kao početnu tačku, projektni tim je osmislio projekat "Roaming - jačanje kapaciteta organizacije Roma u finansiranju EU i izgradnji partnerstva" kako bi se uspostavila potporna struktura za (pro) romsko civilno društvo koje bi aktivno učestvovalo u lokalnoj i nacionalnoj politici i procesima donošenja odluka i koje bi oformilo konstruktivan i sistematičan dijalog sa vlastima i romskim NVO / CBO kako bi uticali na donošenje regulative vezane za integraciju Roma, socijalnu inkluziju, nediskriminaciju, međuetnički dijalog, socioekonomski razvoj i građanska prava.

Specifični ciljevi projekta su bili:

- 1) jačanje profesionalnog kapaciteta, legitimiteta i odgovornosti (pro) romskih NVO i unapređenje dugoročnog strateškog organizacionog planiranja,
- 2) jačanje kapaciteta (pro) romskih organizacija da zajednički uspostavljaju konstruktivan i sistematičan dijalog sa vlastima i da vlade prihvate odgovornost u procesima donošenja odluka i sprovođenja zakonske regulative,
- 3) izgraditi samopouzdanje, znanje, veštine i vođstvo mladih Roma i "grassroots" grupa Romakako bi zagovarale strukturne promene u lokalnom javnom sektoru stvaranjem strateških partnerstava sa drugim akterima OCD-a, lokalnim institucijama, opštinama i organima koji donose pravilnike,
- 4) podsticanje redovnog povezivanja (pro) romskih OCD na regionalnom nivou i nivou EU i olakšati razmenu znanja, veština i veza, te povećati i proširiti svoj uticaj na pokretanje kampanja i zagovaranje.

Kroz realizaciju projekta postignuti su sledeći rezultati:

- Poboljšan je profesionalni kapacitet, legitimitet i odgovornost OCD-a koji daju značajan doprinos procesu donošenja regulative i odlučivanja, kao i ukupnom procesu reformi.
- Poboljšan je dijalog sa lokalnim i nacionalnim vlastima i uspostavljanje partnerstava.
- Funkcionisanje mreža (pro) romskih OCD na regionalnom i nivou EU koje proaktivno zagovaraju i sarađuju sa drugim akterima, prenose zajedničke aktivnosti i zajedničko učenje;
- Izražena je svest o razlozima socijalne isključenosti Roma i 'putevima' za ukidanje isključenosti
- Izgrađeno je strateško partnerstvo sa lokalnim institucijama, opštinama i organima koji donose pravilnike;

- Aktivno učešće u ERGO mreži i svest o dobijenim koristima od saradnje, umrežavanja i razmene sa svojim članovima i evropskom mrežom interesnih grupa.

Glavne ciljne grupe "Roaming"-a su bile OCD koje su aktivne u "SIMURGH" romskoj mreži - visoko kvalifikovanoj neformalnoj platformi koja je uspostavljena sa ciljom da osnaži romske OCD i zagovaramogućnosti za zapošljavanje, promoviše inovativne alate za sveobuhvatnu borbu protiv anti-Ciganizma, govore o konceptima vođstva u romskim zajednicama i otvoreno razgovaraju o romskoj migraciji u Evropi. Korisnici ovog projekta su organizacije civilnog društva Roma iz zapadnog Balkana koje su tokom ovog procesa razvile potrebne kapacitete.

2. SVRHA ALATA ZA RAD

Publikacija ispred vas predstavlja knjižicu koja se može koristiti kao alat koji pokriva sledeće oblasti:

- Romi Zapadnog Balkana i EU projektne strategije sa konkretnim mogućnostima finansiranja i savetima;
- EU vodič za lobiranje za romske OCD zapadnog Balkana;
- Saveti za romsku omladinu za poboljšanje napora OCD Roma u zagovaranju inkluzije Roma na zapadnom Balkanu;

To će biti kombinacija praktičnih saveta i jedinstvenih praksi iz projekta, uključujući lekcije koje su naučene kroz inicijative za zagovaranje i tematskih planova za zagovaranje. Biće objavljen u 500 primeraka na engleskom jeziku i preveden na lokalne jezike.

¹Prevod publikacije sa engleskog pripremila NVO Asocijacija koordinatora za romska pitanja

3. O OBUCI ZA IZGRADNJU KAPACITETA

Obuka je organizovana u okviru projekta Roaming sa ciljem razvijanja kompetencija učesnika za rad sa mehanizmima finansiranja EU, uključujući Erasmus +, IPA i EIDHR. Program obuhvata ciklus projektnog menadžmenta, finansijsko upravljanje sa fokusom na procedurama primene, prioritetima, razvoju partnerstva, načinima kako izgraditi most između nacionalnog problema i finansiranja EU, kao i na druge važne aspekte evropskih mehanizama finansiranja i podrške. Obuka je takodje obuhvatila jednodnevni trening u EU zagovaranju za romska pitanja i lobiranje kako bi se ojačala sposobnost partnera da zastupaju važna pitanja Roma u političkim debatama.

Posebno je naglašena povezanost između Evropske unije i civilnog društva, kao i mehanizmi iz zakonodavstva EU i budžetskih procedura. Očekivalo se da će učesnici na kraju ovog dela biti u stanju da pripreme jednu stranu teksta o zagovaranju za rešavanje datog lokalnog / nacionalnog romskog pitanja kao i da predlože akcioni plan zagovaranja.

Obuka je sastavljena od časova koji su trajali po 90 minuta, četiri časa dnevno plus aktivnosti nakon večere kako je i bilo predviđeno u originalnom dnevnom redu. Predavači sa bogatim iskustvom u oblasti EU finansiranja, zagovaranja za Rome, integracije u EU i razvijanje kapaciteta su bili i predavači na spomenutim časovima.

Neformalno obrazovanje je korišteno kao ključna metodologija u ovoj obuci. Rad je bio fokusiran na učenje putem pružanja stručnih znanja, razmene iskustava, zajedničkog rada, rada u grupi i diskusija. Treneri su koristili prezentacije, izradu koncepata, uvode, pisane materijale kao što su članci i ilustracije i studije slučaja. Aktivni metodi su podrazumevali simulacije datih situacija, rad u grupama, diskusije, savete i svojevrstne trikove kao i podstrekače energije. Obuka je osmišljena da podstakne znanje učesnika, poveća razumevanje i unapredi veštine.

Izbor prioritarnog problema, njegovi uzroci i posledice su bili prvi korak ka dizajniranju načina za rešavanje problema. U sledećim paragrafima su dati glavni izazovi sa kojima se suočava romska zajednica u pomenutim zemljama i to u vidu kratkog pregleda nacionalnih izveštaja o procesima integracije Roma.

4. MOBILNOST U BRISELU

Šest predstavnika OCD imalo je priliku za stažiranje u Briselu u trajanju od četiri sedmice, osmišljenom da pomogne romskim organizacijama civilnog društva zapadnog Balkana da bolje razumeju kako funkcionišu fondovi EU, evropsko civilno društvo, strukture EU i parlament EU. Glavni cilj je bio da se unapredi saradnja romskih OCD zapadnog Balkana i velikog broja relevantnih evropskih organizacija kao i da se podstakne predstavljanje Roma na evropskom nivou.

Mobilnost je organizovana u nekoliko faza, a pripravnici su imali 4 nedelje pune aktivnosti i mogućnosti za učenje:

- 1. nedelja - uvodi upoznavanje, uvod u teme kao što su zagovaranje za određena pitanja, lobiranje kod međunarodnih organizacija i institucija
- 2. nedelja - poseta i umrežavanja sa međunarodnim organizacijama
- 3. nedelja - posete i zagovaranje za romska pitanja kod međunarodnih institucija
- 4. sedmica - Zatvaranje i rad na budućim planovima

Spisak organizacija / institucija relevantnih za organizacije civilnog društva koje učestvuju u projektu Mobilnost u Briselu i koje se mogu koristiti kao resurs za druge OCD

Organizacija	Info	Komentar
EPA	European Projects Association (EPA) - Asocijacija evropskih projekata je politički nezavisna neprofitna organizacija fokusirana na istraživanje i razvoj, inovacije i internacionalizaciju. Korišćenje inovativnih informacionih i komunikacionih tehnologija je snažna karakteristika ove vodeće mreže za saradnju posvećenu uticajnim grupama u evropskim projektima.	https://europeanprojects.org info@europeanprojects.org
ENAR	ENAR (European Network Against Racism - Evropska mreža protiv rasizma) je jedina panevropska mreža protiv rasizma koja kominuje zagovaranje za rasnu ravnopravnost i olakšava saradnju između različitih aktera antirasizma u civilnom društvu u Evropi. Organizacija je osnovana 1998. godine od strane "grassroots" aktivista na misiji da izazovu zakonske promene na evropskom nivou i naprave odlučujući napredak ka rasnoj jednakosti u svim zemljama članicama EU. Od tada, ENAR je porastao i postigao mnoge rezultate.	info@enar-eu.org
YEU	Youth for Exchange and Understanding (YEU) - Mladi za razmenu i razumevanje, je osnovana u Strazburu 1986. godine od strane grupe od 120 mladih ljudi iz 11 različitih zemalja. 1989. godine smo priznati kao član Udruženja Evropskog koordinacionog biroa (E.C.B.). Danas smo član Evropskog omladinskog foruma, koji je nezavisna platforma za INGIO i NIC u Evropi. Imamo mlade ljude iz preko 30 zemalja širom Evrope i Afrike koji su uključeni u naše aktivnosti. Kao međunarodna mreža, mi smo reprezentativni organ naših članova u kontaktima sa institucijama i partnerima u oblasti pitanja važnih za mlade ljude.	info@yeu-international.org

Alati za rad

za lobiranje i zagovaranje za romska pitanja

Prilike za finansiranje romskih organizacija civilnog društva zapadnog Balkana

YFJ	The European Youth Forum (YFJ), Evropski forum mladih, je platforma omladinskih organizacija u Evropi. Predstavljamo 100 omladinskih organizacija, kako nacionalne savete mladih, tako i međunarodne nevladine organizacije za mlade, i smatramo da su omladinske organizacije alat kroz koje snažimo, podstičemo, uključujemo, zastupamo, kontaktiramo i podržavamo mlade ljude. Forum mladih okuplja desetina miliona mladih ljudi širom Evrope, organizovanih kako bi zastupali svoje zajedničke interese.	youthforum@youthforum.org
ERGO Network - office Brussels Rue d'Edimbourg 26	EUROPEAN ROMA GRASSROOTS ORGANISATIONS NETWORK (ERGO) - Mreža evropskih romskih "grassroots" organizacija Mreža ERGO je mlada i dinamična organizacija koju je 2008. godine osnovala mala grupa nevladinih organizacija, koji su zajedno zapazili da se svakodnevni život romskih zajednica jedva uzima u obzir prilikom razvoja i implementacije regulative. Osnovani na zajedničkoj filozofiji aktivnog građanstva, zajedničke odgovornosti i osnaživanja osnovnih zajednica, članovi mreže ERGO-a imaju za cilj da uvere organe koji donose zakone da su pozitivne promene za Rome moguće kada se "anticiganstvo" prepozna i taj problem reši kao osnovni uzrok nejednakosti sa kojom se Romi suočavaju i kada se stvore preduslovi za Rome da učestvuju u građanskom životu kao ravnopravni učesnici.	http://www.ergonetwork.org/ergo-network/who-we-are/
ERIO'S SECRETARIAT Address: Avenue Edouard Lacomblé 17, 2nd floor, 1040 Brussels, Belgium Phone: +32 (2) 733 34 62	The European Roma Information Office (ERIO) - Evropska kancelarija za informisanje Roma, osnovana je 2003. godine kao neprofitna organizacija po belgijskom zakonu, koja radi u međunarodnim i evropskim okvirima. Uprkos ulozi koju imamo u zagovaranju prava Roma na evropskom nivou, mi ne nastojimo da zamenimo druge romske organizacije. Kao informativna platforma, ERIO osigurava da EU i vladini zvaničnici čuju glasove svih evropskih Roma. Naš rad se trenutno fokusira na zakonsku regulativu protiv diskriminacije u oblasti obrazovanja, zapošljavanja, zdravstva i stanovanja.	http://erionet.eu/belgium office@erionet.eu
The International Federation of Human Rights Leagues	FIDH (International Federation for Human Rights), Međunarodna federacija ljudskih prava, je međunarodna nevladina organizacija za ljudska prava koja ujedinjuje 184 organizacijama iz 112 zemalja. Od 1922. godine FIDH brani sva građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava koja su navedena u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima. Za FIDH, društva u preobražaju se oslanjaju na rad lokalnih aktera.	https://www.fidh.org/en/about-us/contact-1776/

	Zbog toga aktivnosti FIDH-a imaju za cilj jačanje njihovih kapaciteta i uticaja. FIDH deluje na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou i pruža podršku svojim članicama i partnerskim organizacijama za rešavanje zloupotreba ljudskih prava i konsolidacije demokratskih procesa. Njen rad je usmeren na države i na one koji imaju vlast u svojim rukama, uključujući i oružane opozicione grupe i multinacionalne korporacije. Njeni primarni korisnici su nacionalne organizacije za ljudska prava koja su članovi FIDH-a, a preko njih i žrtve kršenja ljudskih prava. FIDH takođe sarađuje sa drugim lokalnim partnerskim organizacijama i akterima promena.	
FEM YSO (Forum of European Muslim Youth and Student Organisations)	Naša vizija je omogućiti svakoj članici organizacije da ostvari svoj pun potencijal unutar evropskog društva i na taj način doprinese razvoju raznovrsne, kohezivne i prosperitetne Evrope. Naša misija je da olakšamo razvoj, umrežavanje i saradnju između evropskih mladih ljudi muslimanske veroispovesti i studentskih organizacija i da budemo njihov reprezentativni glas u svim evropskim institucijama.	http://www.femyso.org http://www.femyso.org/contact
Rom en Rom ASBL	Tokom svoje Generalne skupštine u Bugarskoj u novembru 2012. godine, ternYpe je odlučio uspostaviti zajednički međunarodni plan obuke, koji doprinosi radu organizacija članica, godišnjim prioritetima ternYpea, razvoju mrežnog identiteta, izgradnji kapaciteta mladih aktivista, mladih lidera, trenera i fasilitatora. Evropska kampanja mladih ternYpe zastupa međusobno poštovanje i odgovornost za SVE u JEDNOM društvu. Ustajemo protiv ekstremizma, 'anticiganizma', rasizma, stigmatizacije i diskriminacije u Evropi.	https://data.be/fr/societe/Rom-En-Rom-ASBL-0848260743 https://www.facebook.com/rom.enrom
EU-COE Partnership	Partnerstvo mladih EU i Saveta Evrope potiče od bliskih odnosa koje su Savet Evrope i Evropska komisija razvili u oblasti pitanja mladih ljudi.	
European Commission	Evropska komisija je politički nezavisna izvršna ruka EU. Ona je sama odgovorna za izradu predloga za novo evropsko zakonodavstvo.	
European Parliament	Službena stranica Evropskog parlamenta, direktno izabranog zakonodavnog tela Evropske unije. Uloga: Direktno izabrano telo EU sa zakonodavnim, nadzornim i budžetskim odgovornostima; Članovi: 751 poslanik (članovi Evropskog parlamenta)	
Council of Europe (office Brussels)	Veće Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na evropskom kontinentu. Uključuje 47 država članica, od čega 28 članova Evropske unije.	

5. NACIONALNA REALNOST - GLAVNI IZAZOVI SA KOJIMA SE ROMI SUSREĆU

• Bosna i Hercegovina

Romi su najveća nacionalna manjina u Bosni i Hercegovini. Štaviše, prema raspoloživim podacima prikupljenim tokom procesa evidentiranja za potrebe Roma i drugih istraživanja, Romi su najugroženija manjina prema svim socijalnim parametrima koji mere i utvrđuju status bilo koje zajednice ili društvene grupe. Od svih nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini nijedna nacionalna manjina se ne nalazi u društvenom položaju koji je po težini i teškoćama sličan položaju romske manjine. Romi su prisutni na gotovo čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine, konkretnije u 71 opštini.

Socijalna isključenost romske populacije prvenstveno se ogleda u činjenici da su pojedinci i celokupne zajednice društveno marginalizovani i time sprečeni da učestvuju u skladu sa njihovim punim kapacitetom u ekonomskim, socijalnim i kulturnim dešavanjima; ovo je prvenstveno rezultat siromaštva i / ili nedostatka osnovnih znanja i mogućnosti za obrazovanje i zapošljavanje.

Ovaj položaj pojedinih Roma i / ili ove manjinske grupe otuđuje Rome u pogledu mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja i time ograničava njihovu sposobnost da generišu prihode. Iz tog razloga, mnogi pripadnici romske nacionalne zajednice su isključeni i ne učestvuju u društvenim mrežama ili drugim društvenim aktivnostima.

Bosna i Hercegovina je prihvatila Dekadu Roma kao praktičan model za razvoj odgovarajućih standarda i metodologija za uspostavljanje saradnje između država, međunarodnih organizacija i institucija u borbi protiv siromaštva sa kojima se suočava romska populacija i za rešavanje njihove isključenosti i diskriminacije u okviru regiona.

Na osnovu sadržaja Strategije Bosne i Hercegovine za rešavanje romskih pitanja i ciljeva Dekade Roma, kao i uzimajući u obzir činjenicu da su Romi u BiH najugroženija zajednica prema svim socioekonomskim parametrima, u 2008. godine Veće ministara BiH usvojilo je Akcioni plan BiH za rešavanje pitanja Roma u oblasti zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite.

Rezultati istraživanja su otkrili da su etničke manjine u BiH diskriminisane na nekoliko osnova. Posebno je zabrinjavajući položaj romskog naroda. Pored različitih oblika diskriminacije, pojavljivanje incidenata motivisanih mržnjom nije neuobičajeno. Agencije za sprovođenje zakona i tužilaštva i sudovi u Bosni i Hercegovini ne preduzimaju odgovarajuće mere za identifikaciju motiva mržnje i tretiraju ove slučajeve kao zločine iz mržnje. Bosna i Hercegovina ima dug put ispred sebe pre nego što uspe da obezbedi poštovanje prava etničkih manjina i stvaranje uslova za njihov jednak status u društvu.

Postojeći podaci pokazuju brojne probleme u pogledu sigurnosti Roma. Romska populacija je marginalizovana, nezaposlena i socijalno isključena, što treba uzeti kao faktor koji doprinosi njihovoj izloženosti rizicima u pogledu bezbednosti. Ovo je naročito važno za život u lošim stambenim uslovima koji često ne ispunjavaju čak ni osnovne kriterijume sigurnosti i gde je rizik od požara ili poplave mnogo veći nego u stambenim jedinicama koje ispunjavaju sigurnosne kriterijume. Postoje i druge nezakonite aktivnosti u kojima su Romi često prisiljeni da učestvuju kako bi preživjeli, uglavnom zbog visoke stope nezaposlenosti. Kao rezultat toga, često su izloženi verbalnom zlostavljanju i fizičkim napadima. Kada im se uništi imovina, počinioči se nikada ne dovedu pred lice pravde. Nasilje nad ženama u Bosni i Hercegovini, posebno u vidu nasilja u porodici, predstavlja ogroman problem, kao i trgovina ljudima za eksploataciju prisilnog rada i trgovina decom radi radne eksploatacije primenom prinudnog prosjačenja.

• Srbija

Ključna pitanja socijalne inkluzije Roma u Srbiji su nedostatak obrazovanja i nezaposlenost. Pored ekonomske patnje, Romi u Srbiji imaju nesrazmerno opterećenje zbog stigme koju nosi njihov identitet.

Srbija je zemlja od 7.310.555 ljudi, od kojih mnogi žive u teškim ekonomskim prilikama - ali niko gore od romske manjine.

Oko četvrtine svih Srba je nezaposleno, ali za Rome stopa nezaposlenosti iznosi preko 60%.

Skoro dve trećine Roma žive u naseljima bez dovoljno vode za piće, a više od tri četvrtine živi bez kanalizacionog sistema. Jednom od četiri Roma čak nedostaje pristup električnoj energiji.

Više od polovine Roma nije obrazovano u odnosu na petinu neromskih Srba, a jedna petina romske dece je pohađala samo predškolsko obrazovanje. Od sve romskih dece koja se upišu u osnovnu školu, između 70% i 90% napušta školu u nekom trenutku. Društvena diskriminacija i porodične finansijske poteškoće ometaju romsku decu, kao i stroge školske regulative i nedostatak akademske podrške. Srpske vlasti kažu da je obrazovanje ključ za ekonomski napredak Roma, ali samo 8% Roma završava srednju školu, a manje od jednog procenta stiže do fakultetskog obrazovanja.

Od svih teških nedostataka sa kojima se Romi suočavaju u Srbiji, Romkinje i devojke su najugroženije. Danas u Srbiji skoro sve Romkinje nisu zaposlene, a 80% je funkcionalno nepismeno. Socijalna deprivacija Roma nije karakteristična samo za Srbiju. U skoro svim evropskim zemljama postoji problem socijalne deprivacije, diskriminacije i marginalizacije Roma. Evropska unija pokrenula je preporuku za sve zemlje Evrope da formulišu specifične nacionalne strategije za integraciju Roma. Nakon Dekade Roma (2005) a u skladu sa ciljevima socijalne inkluzije Roma, formulisan je "Okvir EU za nacionalne strategije integracije Roma" (NRIS). Kao njegov sastavni deo definisana su četiri ključna područja u kojima bi se postigao napredak u cilju poboljšanja inkluzije Roma: obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje i zdravstvena zaštita. Kad je u pitanju Srbija, u Nacionalnoj strategiji za inkluziju Roma 2 naglašeno je da više od 60% Roma u Srbiji živi u siromaštvu.

Postoje dva ključna faktora koji su generatori socijalne deprivacije Roma, a to su nizak nivo obrazovanja i nezaposlenost. Ova dva problema su snažno povezana; prema tome, nizak nivo obrazovanja je jedna od ključnih prepreka za zapošljavanje. Takođe je istaknuto da postoji institucionalna diskriminacija prema Romima u smislu zapošljavanja. Nacionalna služba za zapošljavanje nema tačne podatke o procentu nezaposlenih Roma. Istaknuto je da Nacionalni akcioni plan zapošljavanja u okviru Dekade Roma nije sistematski implementiran. To je razlog zašto su Romi uglavnom angažovani u sivoj ekonomiji.

U Strategiji se navodi da su dva ključna razloga socijalne deprivacije Roma: nizak nivo obrazovanja i veština kao i diskriminacija koja postoji kod većine. Jedan od ključnih prioriteta koje je Strategija identifikovala jeste "integracija i reintegracija Roma na tržištu rada". Postizanje ovog cilja podstiče se na nekoliko načina, od kojih je jedna samo-zapošljavanje Roma. Stoga se u Strategiji insistira da svaki program zapošljavanja treba da sadrži obrazovnu komponentu kako bi pomogao jačanju kapaciteta Roma u pogledu obrazovanja i profesionalnih kvalifikacija.

Socijalna inkluzija Roma je sastavni deo agende svih zemalja EU, a problemi sa inkluzijom slični su u skoro svim zemljama.

• Albanija

Romi se suočavaju sa direktnim i indirektnim preprekama u pristupu javnim službama, koji proizilaze iz kriterijuma podobnosti koje oni ne mogu da ispune, nedostatka informacija ili razumevanja administrativnih procedura, kao i stigme i čestog diskriminatornog odnosa većinske populacije. Dugoročna isključenost uticala je na njihove uslove života, tretman većinskog stanovništva i odnose sa vladinim institucijama. Studije pokazuju da je nivo siromaštva među Romima dva puta veći od većinske populacije, dok je stopa nezaposlenosti tri puta veća od proseka. Romi u Albaniji prepoznati su kao etnički jezička manjina. Zvanični izvori kažu da u Albaniji ima oko 1.300 Roma, međutim drugi izvori procenjuju da u Albaniji ima do 120.000 Roma; stanovništvo je 3,4 miliona. Službeni popisi u Albaniji priznaju Rome. Romske zajednice se nalaze širom zemlje; Najveće se nalaze u centralnoj i jugoistočnoj Albaniji. Albanija se pridružila Dekadi inkluzije Roma 2008. godine; U okviru ovog nacrt, Vlada je usvojila Nacionalni akcioni plan koji se fokusira na obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu zaštitu, stanovanje i infrastrukturu, zdravstvo, socijalnu infrastrukturu i jednake mogućnosti kao i kulturno nasleđe. Ministarstvo turizma, kulture, omladine i sporta 2006. godine usvojilo je akcioni plan za Rome u oblastima kulture, omladine i sporta; ima za cilj podizanje svesti o romskoj tradiciji i stvaranje jednakih mogućnosti za integraciju romske omladine u društvo. U septembru 2003. albanska vlada je usvojila Nacionalnu strategiju za poboljšanje uslova života Roma, koja se bavi lošim stambenim uslovima, nezaposlenošću i niskim stepenom obrazovanja. Romi u Albaniji žive u lošim uslovima u naseljima, bez veza sa osnovnom infrastrukturom kao što su voda, električne i javne usluge. Bilo je slučajeva prinudnih iseljenja i slučajeva u kojima su albanske vlasti diskriminisale Rome u pružanju socijalnih usluga, socijalnih naknada, pristupu komunalnoj infrastrukturi i zdravstvene zaštite.

U skladu sa Zakonom o obrazovanju, pohađanje škole je obavezno za svu decu u Albaniji iznad šest godina. Nažalost, mnoga romska deca napuštaju školu pre završetka osam godina obaveznog školovanja. Nezvanične procene ukazuju na to da je pohađanje srednje škole među Romima u Albaniji veoma nisko, dok 72% albanske dece pohađa srednju srednju školu. Ne postoje dostupne stipendije za podršku obrazovanju Roma u Albaniji. Prema istraživanju UNDP-a, oko 52% Roma nema obrazovanje, 18% je pohađalo samo nekoliko godina osnovne škole, a samo 14% je uspelo završiti osnovnu školu; samo 3% ispitanika Roma imalo je završenu srednju školu, a samo 4% je završilo višu školu ili fakultet. Romkinje uglavnom imaju niži nivo obrazovanja od muškaraca: 56% nema obrazovanje, dok 11% napušta osnovnu školuu. Roditelji romske populacije nailaze na diskriminatorni tretman od strane nastavnika i drugih učenika a velike udaljenosti između njihovih domova i škola su razlozi za nizak stepen pohađanja škole. Zbog siromaštva, mnoga romska deca moraju raditi kako bi doprinela prihodu porodica. Oko 15% anketirane romske dece je moralo napustiti školu kako bi radili.

Romske porodice imaju poteškoće u pristupu adekvatnoj zdravstvenoj zaštiti. Mnoga deca u velikim romskim porodicama pate od nehranjenosti što utiče na njihovo ukupno zdravlje i sposobnost za učenje. Mnogi Romi nisu u mogućnosti da pristupe zapošljavanju u Albaniji zbog niskih obrazovnih kvalifikacija i diskriminacije. Većina Roma zarađuje od povremenog neformalnog rada u poljoprivredi, javnim službama i građevinarstvu uz primanje veoma niskih plata. Prosečni mesečni prihod za romsko domaćinstvo iznosi 68 EUR, a među neromskim domaćinstvima koji žive u istoj okolini iznosi 174,50 EUR.

U Albaniji nema izabranih romskih zvaničnika na nacionalnom ili lokalnom nivou. Iako učestvuju na izborima, romski birači čine veoma mali deo biračkog tela. Političke stranke generalno podstiču i mobilišu Rome da glasaju tokom kampanje i izbora, ali često zanemaruju svoja obećanja nakon izbora.

• Kosovo* 2

Uprkos relativno snažnom ekonomskom rastu tokom proteklih godina, tržište rada na Kosovu se suočava sa velikim izazovima koje karakteriše visok stepen nezaposlenosti i neaktivnosti. Stopa nezaposlenosti na Kosovu je među najvišim u Evropi. Zaštita i promocija društveno-ekonomskih prava svih zajednica na Kosovu je oblast na kojoj treba još raditi. Sve u svemu, stope zaposlenosti na Kosovu i dalje su niske, a posebno su pogođene kosovski Romi, kosovske Aškalije, kosovski Egipćani i druge ugrožene zajednice. Nedostatak mogućnosti za zapošljavanje uopšte, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, ostaje značajan problem koji treba rešiti kako bi se došlo do napretka u integraciji ove tri zajednice. Treba napomenuti da su žene i mladi iz ove tri zajednice posebno pogođeni u tom pogledu.

Na osnovu izveštaja Svetske banke Kosova 2016. godine i na osnovu procene zapošljavanja manjinskih zajednica na Kosovu, Romi, Aškalije i Egipćani čini samo 0,5% zaposlenih u javnom sektoru i 0,1% u javnim preduzećima, dok su za najveći deo nedostataka mogućnosti za zapošljavanja krivi diskriminacija i nejednak tretman.

Strategiju za integraciju zajednica Roma Aškalija i Egipćana na Kosovu 2017-2021 odobrila je Vlada Kosova u aprilu 2017. godine, a prethodnim dokumentom je dogovoreno da monitoring vrši kosovska vlada.

Da bi se osigurala implementacija strategije, od ključnog je značaja aktivno i delotvorno učešće civilnog društva Roma, Aškalija i Egipćana koji su uključeni u proces monitoringa.

Deca kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana imaju nizak nivo upisa u školu i / ili nisku stopu prisustva u školama, kao i visoku stopu osipanja, posebno među devojkama, kao i kasni upis u prvi razred nakon uobičajene početne godine upisa od šest godina.

Na ovu situaciju utiče nekoliko faktora, uključujući i stopu ekstremnog siromaštva u tri zajednice, nizak nivo obrazovanja i nizak nivo svesti o značaju obrazovanja u ove tri zajednice, međuetničke tenzije, uznemiravanje i diskriminaciju u školama, te nedostatak nastavnika Roma, Aškalija i Egipćana. Izveštaj o napretku Kosova u 2016. godini navodi da centri za učenje nastavljaju da igraju važnu ulogu u smanjenju značajno velikog broja napuštanja škole i omogućavajući dalje integrisanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u obrazovni sistem. Vlada nastavlja da pruža besplatne udžbenike za decu osnovnih škola; međutim, učenici iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana imaju niže stope upisa, veće stope napuštanja škole i loše nivoe akademskog učinka.

Iako je postignut napredak u zatvaranju kampova zagađenih olovom u severnoj Mitrovici, još uvek nedostaju održiva stambena rešenja za hiljade porodica kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana. U principu, Vlada nije izvršila procenu stambenih potreba niti razvila strategije stambenog smeštaja na opštinskom i centralnom nivou. Konkretnije, kosovskim institucijama i dalje nedostaje sveobuhvatna strategija za sprečavanje i regulisanje neformalnih naselja u kojima žive tri zajednice.

*2 Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i usklađuje se sa UNSCR 1244/1999 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju nezavisnosti Kosova

• Crna Gora

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Crnoj Gori ima 8305 Roma i Egipćana (6251 Roma i 2054 Egipćana). RE čini 1,32% ukupne populacije i naseljuje 7 od 24 opština u Crnoj Gori. NVO i međunarodna organizacija procenjuju da je stvarni broj RE populacije u Crnoj Gori 20.000. Među ostalim faktorima, kao što su nepripremljenost za etničku samoprijavu i / ili tehnička ograničenja za dostizanje migracione populacije, razlog za ovu neusklađenost je i činjenica da mnogi Romi i Egipćani imaju nerešen pravni status i da su "nevidljivi" u zvaničnoj statistici.

Velika većina RE populacije - 77% njih živi u odvojenim naseljima, uglavnom u opštinama Podgorica, Nikšić i Berane, kako je rečeno u izveštaju Ministarstva za ljudska i manjinska prava iz 2016. godini. Romske zajednice su značajno pogođene svim vrstama diskriminacije i socijalnom deprivacijom, uključujući i neregulisani pravni status, siromaštvo, nezaposlenost, nisku stopu obrazovanja, visok rizik od zaraznih hroničnih bolesti, nasilje, opasnosti po životnu sredinu itd. Kao što je objavljeno u anketi o višestrukim indikatorima (MISC), žene i deca u zajednicama Roma i Egipćana su najviše pogođeni i izloženi su dodatnim rizicima i diskriminaciji.

U proteklih deset godina, nesumnjivo se povećala svest javnosti o romskim problemima u crnogorskom društvu i ostvaren je određen napredak u implementaciji ključnih preporuka Dekade inkluzije Roma i Strategije za poboljšanje statusa romske zajednice. U skladu sa Dekadom inkluzije Roma (2005-2015), crnogorska vlada je uspostavila sveobuhvatni pravni okvir za Rome, uključujući i Nacionalni akcioni plan za Dekadu Roma (2005), Strategije za poboljšanje statusa Roma - NRIS (2008-2012, 2012-2016 i 2016-2020), Zakon o manjinskim pravima i slobodama (2006), Zakon o crnogorskom državljanstvu (2008 i 2011) i Zakon o strancima (2009).

Međutim, pravni i politički okvir nije u potpunosti implementiran, uglavnom zbog nedostatka političke volje, finansijskih sredstava i administrativnih kapaciteta centralnih i lokalnih vlasti. Takođe, nedostatak vladinih administrativnih kapaciteta da aktivnije angažuju Rome i Egipćane u kreiranju zakonskih akata, otežava pravilno planiranje i sprovođenje regulative. Većina problema je i dalje prisutna pa zajednici i dalje nedostaju osnovne stvari.

Prema Dekadi Roma, očigledan je nedostatak ljudskih resursa u javnoj upravi na nacionalnom i lokalnom nivou kako bi se rešila ovo pitanje, kao i nedostatak političke volje za preduzimanje neophodnih mera za primenu zakona i strategija, poput, na primer, odsustva lokalnih akcionih planova, uključujući tu i glavni grad Podgoricu, na čijem području živi najveći broj pripadnika RE populacije.

OCD u Crnoj Gori podržavaju jačanje kapaciteta romskih aktivista koji treba da prate implementaciju ovog strateškog dokumenta na nacionalnom nivou i sarađuju sa opštinama kako bi razvili lokalne akcione planove za uključivanje Roma i Egipćana (RE). Realno poboljšanje položaja RE populacije ne može se postići bez njihovog odgovarajućeg učešća u javnom životu. Potrebno je razviti veštine i kapacitete mladih Roma i Egipćana za učestvovanje u javnom životu.

• Makedonija³

Sa površinom od 25.713 km², u decembru 2007. godine zemlja je imala 2.045.177 stanovnika u 85 naseljenih opština. Prema popisu iz 2002. godine, 62% stanovništva činili su Makedonci, Albanci 25,2%, 3,9% Turci, 2,7% Romi, Srbi 0,2%, dok su ostale grupe popunile preostalih 3,8%. Kao odraz multietničkog sastava, državni ustav sadrži odredbe koje garantuju prava manjina. Romi su priznati kao nacionalnost sa svim raspoloživim pravima, slobodama i zaštitom od diskriminacije. Većina romskih građana živi u urbanism sredinama, u Skoplju, Prilepu, Kumanovu, Bitoli, Tetovu, Gostivaru, Štipu i Kočanima. Članovi ove nacionalnosti su identifikovani u više od 50 opština. Uprkos zvaničnim podacima na lokalnom nivou, NVO često ukazuju na mogućnost postojanja još većeg broja romskih građana. Razlozi za razlike u pogledu zvanične statistike su veliki broj građana Roma bez ličnih dokumenata, ekonomska migracija Roma u druge gradove i inostranstvo, nedostatak svesti romske zajednice o značaju popisa i drugi razlozi. U pripremi ovog programa uzeti su u obzir službeni podaci.

Glavni izazovi koje su identifikovale države članice, a koji su u velikoj meri kompatibilni sa regulativama i merama koje zemlja treba da preduzme u odnosu na Rome, su sledeći:

- stvaranje uslova za povećanu integraciju na tržište rada za nezaposlene i ranjive grupe koje karakterišemo kao siromašne i socijalno isključene;
- pružanje sveobuhvatnih sistema socijalne zaštite koji nude minimalna sredstva za pristojan život, ali i eliminišu nedostatak motivacije za traženje posla;
- razvijanje programa za nastavak obrazovanja, posebno kod ugroženih grupa i prevazilaženje prevremenog napuštanja obrazovnog sistema;
- poboljšanje kvaliteta i pristupa javnim uslugama, posebno zdravstvu, socijalnim uslugama, stanovanju i transportu;
- prevazilaženje visokog nivoa socijalne isključenosti i diskriminacije, posebno kod određenih etničkih grupa, kao što su Romi, ali i drugih rizičnih grupa poput ljudi koji žive u institucijama i osobama sa invaliditetom;
- jačanje regulative za podršku porodici, društvenih mreža i zaštite dečijih prava.

Romi su veoma aktivni na političkoj sceni: u vladi i u opoziciji ima devet romskih političkih stranaka. Zapošljavanje Roma ostaje jedan od najvažnijih faktora koji ometaju njihovo puno učešće u društvu. Iako postoji malo poboljšanja u stopama zaposlenosti i aktivnosti Roma, među njima i dalje vlada nezaposlenost koja je gotovo dvostruko veća od nacionalnog proseka, a još je veća među Romkinjama. Trenutna situacija sa opštim obrazovnim nivoom Roma je nezadovoljavajuća. Iako je završetak osnovnog i srednjeg obrazovanja zakonski zahtev, postoje značajna odstupanja. Nepismenost ili nizak obrazovni nivo u ovoj kategoriji stanovništva nastavlja da hrani spiralu siromaštva, a samim tim i visoku stopu nezaposlenosti.

³Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija

6. DOKUMENTI ZA ZALAGANJE ZA ROMSKA PITANJA TOKOM AKTIVNOSTI MOBILNOST U BRISELU

Razvijeni plan zagovaranja za romska pitanja Albanija: Organizacija Disutni Albania

U javnom diskursu u Albaniji, Romi se prvenstveno definišu u mešovitoj priči koja uključuje njihovu marginalizaciju, kao i njihovu specifičnosti u pogledu etničke jezičke manjinske zajednice. Ovo se odnosi na njihovu jasnu marginalizacije i zajedničku istoriju diskriminacije u Albaniji. Za DISUTNI ALBANIJU polazna tačka za obe je razvoj i

širenje znanja putem medija. Verujemo da informisani ljudi imaju veće mogućnosti da učestvuju u širem društvu u sopstvenoj meri i time iskoriste sve mogućnosti koje su im date. Glavna pitanja o kojima se raspravlja u medijskom zagovaranju: 1-Prevazilaženje barijere u zajednici kroz svakodnevni rad sa decom i đacima u školi, kako bi za njih bila zagarantovana svetla budućnost.

Romi su bili i još uvek su podvrgnuti getoizaciji, diskriminaciji i segregaciji; oni su izloženi rasizmu u svim podsistemima društva: ekonomiji, politici, kulturi, obrazovanju, informaciji. Brojni specijalisti u romskoj zajednici, koji traže ključno rešenje za "budućnost Roma" najčešće u ekonomiji i političkom prostoru, ne prepoznaju da najbolniji oblici getoizacije i diskriminacije postoje u oblasti obrazovanja, informisanja i kulture. EU može dati svoj doprinos tako što će pomoći Disutni Albania da razvije lokalni projekat koji se može proširiti na nacionalni nivo a koji bi širio informacije putem knjiga, predavača, intervjua sa svedočenjima članova romske zajednice, naročito putem uspešnih priča o mladim Romima koji su postigli uspeh u svom radu. 2 - Edukacija i promocija interkulturnog dijaloga EU može doprineti tako što će pokrenuti nacionalnu politiku u Albaniji i dati bolju kontrolu romske dece koja bi trebala biti upisana u obavezni školski sistem. EU takođe može stimulisati nacionalne romske organizacije da kreiraju posebne programe za pomoć deci koja su napustila obrazovanje. U tom kontekstu uključivanje većinske populacije može se smatrati korisnom alternativom koja će se nastaviti kroz ove ciljeve.

3- Prevazilaženje stereotipa o Romima kroz kulturne informacije. Jedna od najvažnijih stvari je dati informacije o našoj istoriji, jeziku i korenima. Poznavanje istorije i kulture Roma može pomoći u izgradnji boljeg osećaja koegzistencije u albanskom društvu. EU može promovisati kulturnu inicijativu za širenje ovih informacija u vezi sa romskom kulturom, romskim jezikom i tradicijom na nacionalnom nivou.

Da zaključimo, Disutni Albania je uverena da Romima mora biti dozvoljeno da preuzmu vodeću ulogu u pružanju podrške svojim zajednicama i artikulisanju potreba i interesa svojih zajednica time što će dobiti potreban medijski proctor u Albaniji. Naša spremnost je da uspostavimo mrežu zajednica grupa, Roma Voices u Albaniji, ali za ovaj cilj potrebna nam je međunarodna i nacionalna podrška.

Razvijeni plan zagovaranja za romska pitanja Bosna i Hercegovina Organizacija Mladi Romi Vitez

Organizacija je osnovana 2011. godine, na inicijativu većeg broja mladih ljudi kao građanska, nepolitička, neprofitna organizacija. Osnovni cilj organizacije bio je visok procenat diskriminacije Roma, posebno mladih, nizak procenat obrazovanja, prosjačenje i život u nepovoljnim i siromašnim područjima. Glavni ciljevi organizacije su: edukacija romske omladine, borba protiv diskriminacije i uključivanje Roma u društvenu, kulturnu i socijalnu sferu života.

Glavni problemi Roma u Bosni i Hercegovini su:

- Obrazovanje
- Radni odnos
- Zdravstvena zaštita

OBRAZOVANJE - izveštaji i drugi indikatori različitih provenijencija, od domaćih specijalizovanih nevladinih organizacija, do međunarodnih organizacija, profesionalnih udruženja i naučnih institucija pokazuju da veliki procenat romske dece ne pohađa osnovnu školu, napušta srednju školu ili fakultet zbog siromaštva i nedovoljne podrške za nastavak studija. (Broj romskih srednjoškolaca još nije dostigao hiljadu, a romskih studenata ima manje od deset). Evropska komisija treba da preporuči Vladi Bosne i Hercegovine implementaciju Afirmativnih mera za romske učenike preko pružanja podrške porodicama kako bi zadovoljile svoje osnovne potrebe u saradnji sa opštinom, socijalnom službom, preko većeg broja stipendija za romske učenike u srednjoj školi i Univerzitetu.

ZAPOŠLJAVANJE - Trogodišnja implementacija Akcionog plana za zapošljavanje Roma nije u potpunosti ispunila očekivanja. Brojni definisani ciljevi i mere podrške nisu podržani potrebnim resursima i jasno dodeljenim zadacima koji bi doveli do postizanja postavljenih ciljeva. Sa jedne strane postoji niz razloga koji su doprineli nepostizanju ambiciozno

Alati za rad

za lobiranje i zagovaranje za romska pitanja

Prilike za finansiranje romskih organizacija civilnog društva zapadnog Balkana

postavljenih ciljeva, kao što su značajne promene u globalnom okruženju koje su se u međuvremenu dogodile (ekonomska kriza, porast nezaposlenosti, smanjenje u snabdevanju osnovnim stvarima i nedostatak mogućnosti za zapošljavanje svih, ograničenja zapošljavanja u javnim institucijama itd.), a sa druge strane su problemi romske populacije (niska kvalifikaciona struktura, neregistrovanje u službama za zapošljavanje, posebno obučenih i kvalifikovanih Roma, nedostatak veština i znanja potrebnih na tržištu rada i sl.). Evropske institucije bi trebale preporučiti Vladi Bosne i Hercegovine reviziju Akcionog plana za zapošljavanje Roma uzimajući u obzir prioritete za zapošljavanje Roma i stvarne potrebe s jedne strane kao i postojeća finansijska ograničenja s druge strane. Shodno tome, prilikom planiranja potrebnih sredstava za sprovođenje pojedinačnih aktivnosti, izvršena su maksimalna ograničenja uzimajući u obzir oskudne resurse. Istovremeno, fokus je stavljen na prepoznavanje novih mehanizama finansiranja kako bi se uključio veći broj izvora finansiranja i omogućili inovativni pristupi finansiranju.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA / Prema podacima iz Evidencije o potrebama Roma (u daljem tekstu: EPR) i informacijama prikupljenih u procesu istraživanja koje su sprovedla romska udruženja, kao i institucije odgovorne za implementaciju Akcionog plana, prvenstveno Ministarstvo za ljudska prava i izbeglice Bosne i Hercegovine, može se izvući donji zaključak. U Bosni i Hercegovini ima oko 35.000 Roma na osnovu stvarnih pokazatelja, 16.771 osoba je uključeno u EPR (47.9%). Oko 30% romske nacionalne manjine uključene u EPR nemaju zdravstveno osiguranje. Prema EPR, od tih 30% ukupno 5.200 osoba ili 34.7% su deca do 15 godina, što ukazuje na nepostojanje roditeljskog znanja o načinu pristupa zdravstvenoj zaštiti. U okviru "Romskih potreba" zabeležena je visoka stopa invalidnosti za starosnu grupu do 14 godina, sa visokim procentom invaliditeta (34,7%). Tačan broj dece koja su kategorisana nije poznat. Federacija Bosne i Hercegovine ima problem u vezi sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine jer određuje rokove za upis u zavode za zapošljavanje / usluge a kao rezultat ovog zakona, većina Roma nema zdravstveno osiguranje. Ovo nije slučaj sa propisima i praksama u Republici Srpskoj i Distriktu Brčko. Ove odredbe u Federaciji Bosne i Hercegovine moraju se promeniti tokom procesa usvajanja nacrtu o izmenama i dopunama Zakona koji je trenutno na snazi. Ova procedura je u toku i zahteva snažno lobiranje od strane romskih organizacija, kao i od strane Odbora Roma i Evropske komisije.

Razvijeni plan zagovaranja za romska pitanja Kosovo: Organizacija Zajedno za napredak Kosova

Nezaposlenost

Na osnovu izveštaja Svetske banke Kosova 2016. godine i na osnovu procene zapošljavanja manjinskih zajednica na Kosovu, Romi, Aškalije i Egipćani čine samo 0,5% zaposlenih u javnom sektoru i 0,1% u javnim preduzećima, dok je za veći deo nedostataka mogućnosti zapošljavanja kriva diskriminacija i nejednak tretman.

Uprkos relativno snažnom ekonomskom rastu tokom proteklih godina, tržište rada na Kosovu se suočava sa velikim izazovima koje karakteriše visok stepen nezaposlenosti i neaktivnosti. Stopa nezaposlenosti na Kosovu je među najvišim u Evropi.

Strategija Kosova za integraciju

Strategija integracije Roma Aškalija i Egipćana na Kosovu 2017-2021

Strategiju je odobrila Vlada Kosova u aprilu 2017. godine, a kao što je u prethodnom dokumentu navedeno, nadzor vrši kosovska vlada.

Da bi se osigurala pravilna implementacija strategije, od ključnog je značaja aktivno i delotvorno učešće civilnog društva Roma, Aškalija i Egipćana koje su uključene u praćenje implementacije.

Obrazovanje

Izveštaj o napretku Kosova u 2016. godini navodi da centri za učenje nastavljaju da igraju važnu ulogu u smanjenju značajno velikog broja napuštanja škole i omogućavajući dalje integrisanje zajednice Roma, Aškalija i Egipćana u obrazovni sistem. Vlada nastavlja da pruža besplatne udžbenike za decu osnovnih škola, međutim učenici iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana imaju niže stope registracije, veće stope napuštanja škola i loše nivoe akademskog učinka.

Razvijeni plan zagovaranja za romska pitanja Makedonija: Organizacija Romaversitas

Obim siromaštva među Romima u Republici Makedoniji dostigao je 88%, što ukazuje na ekonomsku situaciju u kojoj Romi žive. Podaci ukazuju na to da 85% koristi državnu pomoć, 70% je stopa nezaposlenosti, 95% Roma živi u siromašnijim regionima (getima) ili žive u prigradskim naseljima.

Romi su suočeni sa socijalnim isključivanjem zbog njihovog siromaštva, nedostatka kvalifikacija i mogućnosti za celoživotno učenje kao i usled diskriminacije. Ova društvenainkluzija dodatno distancira Rome od bilo kojih perspektiva u pogledu zapošljavanja, zarade, obrazovanja itd.

Stopa upisa u srednju školu među Romima od 16 do 19 godina iznosi 27% nasuprot 65% među neromskom populacijom. Takvi pokazatelji ukazuju na postojeće razlike u obrazovnom segmentu među romskim i neromskim stanovništvom. Diskriminacija postoji i u procesu upisa na univerzitet.

1. Jedinstvene mogućnosti za obrazovanje (stipendije, akademska podrška-mentorstvo i tutorstvo, jezici, digitalna pismenost, praktične veštine)

- Povećanje upisa, pohađanja i stepena diplomiranja Roma na univerzitetima

U pogledu obrazovanja, podaci pokazuju da 22% romske populacije nema formalnu edukaciju naspram 3% među neromskim stanovništvom. Štaviše, postoji razlika u odnosu na stopu pismenosti. Naime, stopa pismenosti među Romima iznosi 60%, nasuprot 99% među Makedoncima i Albancima. Prilično je alarmantno da je stopa srednjeg obrazovanja među mladim Romima od 16 do 19 godina 27%, nasuprot 65% među neromskom populacijom. 22% Roma nema formalno obrazovanje, a samo 3% kod neromske populacije.

2. Kvalitativno obrazovanje koje daje stvarne mogućnosti na tržištu rada

- Kompetencije potrebne na tržištu rada

Stopa nezaposlenosti među Romima iznosi 70%, nasuprot znatno nižim stopama nezaposlenosti od 31% kod Makedonaca i 27% među Albancima

3. Aktivne mere za zapošljavanje Roma srednjoškolaca i diplomiranih studenata Roma (stručne veštine, radno iskustvo / stažiranje, kvalifikacije i prekvalifikacije, doživotne mogućnosti za mlade)

Razvijeni plan zagovaranja za romska pitanja Crna Gora: NVOMladi Romi

NVO Mladi Romi registrovana je maja 2005. godine kao lokalna neprofitna organizacija sa ciljem da doprinese poboljšanju položaja Roma u Crnoj Gori i njihovoj punoj integraciji u crnogorsko društvo. Stoga je vizija naše organizacije: Romi muškarci i žene kao jednaki, obrazovani i aktivni građani Crne Gore. Aktivnosti mladih Roma prvenstveno se fokusiraju na rad sa zajednicom i praćenje implementacije nacionalnih i lokalnih akcionih planova u oblasti socijalne inkluzije i integracije Roma, uz podsticanje aktivnog učešća, zastupanja, promocije i posredovanja u ostvarivanju manjinskih prava.

-Stanovanje: Kada je u pitanju stanovanje, posebno za raseljena lica sa Kosova, Crna Gora radi na ovom pitanju i možemo reći da zemlja ide u pravom smeru jer se kroz sarajevski proces gradi 120 stanova, a do septembra se očekuje izgradnja dodatnih kuća. Međutim, potrebno je uložiti još napora kako bi se rešilo ovo pitanje. Više od 150 porodica koje žive u glavnom gradu u Crnoj Gori i dalje imaju nerešeno stambeno pitanje. Stoga je neophodno izmeniti Zakon o socijalnom stanovanju kako bi se formirao vladin fond koji bi se koristio za potrebe izgradnje socijalnih zgrada i zgrada sa preferencijalnim zakupom.

-Obrazovanje. Obrazovanje je oblast u kojoj imamo dobre rezultate. Prema izveštajima državnih institucija i drugih organizacija koje rade na uključivanju Roma, kao i na osnovu podataka Ministarstva za ljudska i manjinska prava, broj učenika u osnovnom obrazovanju 2015. godine je bio 1438, što je veliki pozitivan skok. Problem pak dolazi kasnije u obrazovanju (srednjoškolsko i univerzitetsko obrazovanje), jer je kvalitet osnovnog obrazovanja kada su u pitanju romski učenici veoma loš, zbog čega dolazi do napuštanja kasnije u srednjoj školi ili se čak i ne odluče upisati srednju školu zbog nedostatka kvalitetnih mehanizama podrške. Više je nego potrebno imati program kao što su Romski versovi u Crnoj Gori (program mentorstva i tutorstva) koji treba finansirati iz državnih sredstava.

- Zapošljavanje - većina Roma i Egipćana u Crnoj Gori živi u siromaštvu, jedva preživljava. Zbog procesa tranzicije i velikog broja interno raseljenih lica, proteklu godinu obeležio je još dramatičniji pad njihovog životnog standarda. S obzirom na nizak nivo obrazovanja Roma i nedostatak investicija kao i usled ekonomske stagnacije, može se pretpostaviti da situacija Roma u narednom periodu neće biti značajno popravljena. Pored "starih siromašnih", pojaviće se "novi siromašni" - romske generacije koje će doći i koje neće biti spremne za oštru konkurenciju na tržištu rada. U proseku, u evidenciji Državne agencije za zapošljavanje je godišnje oko 1000 osoba koje se identifikuju kao pripadnici romske i egipćanske populacije. Da bi se smanjila nezaposlenost Roma, potrebna je implementacija svih strateških dokumenata u oblasti zapošljavanja

romskih naroda u Crnoj Gori, posebno onih koji prepoznaju specifične probleme Roma i njihovog položaja na tržištu rada, a neophodan je i pun konsenzus i angažman institucija i državnih organa Crne Gore (poslodavci, sindikati, organi lokalne samouprave i druge uticajne grupe).

Razvijeni plan zagovaranja za romska pitanja Srbija: Asocijacija koordinatora za romska pitanja

Vlada Republike Srbije usvojila je Akcioni plan za sprovođenje mera iz Strategije. Čak i ako Vlada Srbije ne poštuje dogovorene kvote za zapošljavanje u javnom sektoru, kada govorimo o učešću Roma u institucijama, njihov pravni status ipak nije rešenije od deset godina. Tokom Dekade Roma je bilo očigledno da su ključni problemi: zapošljavanje, obrazovanje, stanovanje i pristup socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. Svaka od ovih oblasti povezana je uzrokom i posledicama.

- **ZAPOŠLJAVANJE** - Neki dobri primeri zapošljavanja Roma su Romski koordinatori, pedagoški pomoćnici i romski zdravstveni posrednici. Rezultati njihovog rada su više nego vidljivi. Oni su najvažniji "grassroots" uticajne grupe kada govorimo o problemima romske populacije u Srbiji. EU bi mogla preporučiti Vladi Srbije da sprovede sledeće tačke:

- Potrebno je utvrditi ulogu Koordinatora koji je zvanično integrisan u strukturu lokalne uprave. Prethodno iskustvo pokazalo je da koordinatori imaju veoma važan uticaj na proces inkluzije Roma na lokalnom, ali i na nacionalnom nivou, a da bi se nastavio proces inkluzije Roma najvažnije je da Zakon o internoj klasifikaciji radnih mesta u lokalnim samoupravama definiše poziciju koordinatora, ali i da dođe do usvajanja sredstava iz opštinskog budžeta za aktivnosti na poboljšanju položaja Roma. Štaviše, pitanje budućeg položaja koordinatora Roma i njihovog budućeg značaja i uticaja u opštinama i zajednici je uglavnom vezano za implementaciju Akcionog plana za poglavlje 23, Nacionalna strategija za socijalno uključivanje Roma. Lokalni projekti i mere su usmereni ka koordinatorima Roma i lokalnim samoupravama u kojima rade, koji dele vrednosti zajednice i pokazuju jasnu orijentaciju prema korisnicima.

- **POVRATNICI IZ EU ZEMALJA GDE JE TRAŽEN AZIL** - U Srbiju se na godišnjem nivou, bilo svojom sopstvenom voljom ili pod pritiskom nakon odbijanja njihovih zahteva za azil, vrati oko 10.000 Roma iz Nemačke, a oko 5.000 Roma dolazi iz ostatka zemalja EU. To vrši veliki pritisak na ovdašnji sistem, a najveći teret snose opštine koje se vraćaju povratnici, kažu zvaničnici iz UNDP-a u Srbiji. Ljudi koji se vrte nakon odbijanja zahteva za azil u nekim zemljama EU dolaze u svoje matične zemlje. To je vrlo nesrećna tendencija koja je primetna unazad već mnogo godina, a brojke se brzo povećavaju.

Institucije EU bi mogle preporučiti Vladi Srbije da obezbedi elemente za reintegraciju Romatako što će obezbediti bolji pristup obrazovanju, zapošljavanju, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. Svaka opština bi trebalo da ima u svom budžetu odvojena sredstva za pokrivanje administrativnih i drugih troškova izrade dokumenata i pružanja pomoći u primanju školskih dokumenata iz inostranstva u najkraćem mogućem roku kao i za njihovu nostrifikaciju bez naplate poreza. Stvaranje mehanizama podrške povratnicima prema sporazumu o readmisiji. zastupanje pred institucijama i pravna pomoć su od ključne važnosti.

- **DISKRIMINACIJA** - Romi se suočavaju sa diskriminacijom i isključivanjem u svim sferama života. Romkinje, devojke i žene, se suočavaju sa višestrukom diskriminacijom. Od ukupnog broja slučajeva društvenog "anticiganizma", diskriminacije i govora mržnje prema Romima prema izveštaju 124 žalbi na diskriminaciju po osnovu etničke pripadnosti podnetom Povereniku za ravnopravnost u 2014. godini, 40% se odnosi na diskriminaciju prema Romima. Mali broj postupaka koji se tiču diskriminacije Roma su ikada obrađeni u sudovima, što dovodi do nekažnjivosti. S druge strane, diskriminacija prema Romima izražena je i u institucijama, javnom životu, kao i u privatnoj sferi. Romska pitanja treba intenzivirati u budućnosti i pojačati napore za snaženje kulture ljudskih prava i socijalne solidarnosti. Institucije EU bi mogle preporučiti Vladi Srbije da unapredi anti-diskriminacionu politiku i da je implementira zajedno sa politikom integrativnog multikulturalizma i interkulturalnog dijaloga.

7. LABORATORIJE PROJEKTA – PRONALAZENJE IDEJA ZA PRISTUP PREPOZNATIM IZAZOVIMA

"Evropski romski projekat laboratorija" ima za cilj da poveća interes lokalnih i nacionalnih romskih organizacija jer bi projekat trebalo da bude mesto gde će romske organizacije zajedno razgovarati o prioritetima svoje zajednice i načinima na koji se mogu sprovesti zajedničke inicijative za bolje zalaganje radi donošenja boljih zakona, ali i planirati projekat koji bi mogao biti finansiran iz direktnih fondova EU.

Nakon obuke i stažiranja, organizovane su projektne laboratorije i partnerske organizacije koje angažuju različite predstavnike OCD-a da u procesu otvorenog razmišljanja potpomognutih procesa dođu do korisnih ideja u vezi sa projektima za propagiranje pitanja inkluzije Roma. Projektna laboratorija je tematska radionica organizovana u toku 2 radna dana na sledećim temama:

Projektna radionica je tematska radionica organizovana u trajanju od 2 radna dana oko sledećih tema:

- (1) rad kao borba protiv diskriminacije Roma
- (2) društvena inkluzija mladih Roma i
- (3) održivi razvoj romskih OCD-a

Predstavnici organizacija civilnog društva su se sastali kako bi razgovarali o različitim idejama i kako bi se dogovorili o zajedničkoj ideji i novim načinima sagledavanja značaja inicijative za zagovaranje za romska pitanja u kontekstu procesa integracije u EU, kako bi došli do konkretnih predloga za inkluziju Roma koji se mogu implementirati na nacionalnom nivou u svakoj zemlji koja učestvuje u projektu.

Laboratorije su angažovale najmanje 12 predstavnika OCD-a koje su odabrali partneri. Laboratorije su okupile predstavnike organizacija sa iskustvom i stručnim znanjem u oblasti inkluzije Roma.

Realizaciju "Evropskih laboratorija za romske inicijative" u potpunosti je sprovedla partnerska organizacija.

Alati za rad

za lobiranje i zagovaranje za romska pitanja

Prilike za finansiranje romskih organizacija civilnog društva zapadnog Balkana

Projekti zagovaranja i inicijative su praktične inicijative koje treba organizovati na lokalnom i nacionalnom nivou, i to od strane OCD-a koja učestvuju u "Evropskim laboratorijama za romske inicijative" nakon laboratorije. U okviru svojih planova za propagiranje romskih pitanja, svaka grupa je morala da sprovede jednu inicijativu za zagovaranje u svojoj zemlji koristeći mogućnosti finansiranja EU, kao i njihove kapacitete izgradnje partnerstva razvijene tokom projekta mobilnosti u Briselu. Inicijative za zagovaranje će biti organizovane na nacionalnom nivou i baviće se izazovima romske manjine u kontekstu procesa evrointegracija, posebno u kontekstu usvajanja EU pravnog teksta a fokusiraće se na pitanje uticaja na javno mnjenje na nacionalnom i lokalnom nivou ili na pitanje učešća u procesu kreiranja politike vezanih za EU integracije i EU reforme. Očekuje se da će se doći do rezultata - a to je projekat zalaganja za romska pitanja ili plan za zagovaranje sastavljenog od konkretnih aktivnosti i predloga o tome kako dalje povećati učešće i ulogu romskih OCD-a u procesu zagovaranja za romska pitanja u datoj zemlji.

Akcije zagovaranja će dodatno uključiti više OCD-a, kao i organizacije evropskog civilnog društva koje će u skladu sa nastavkom studijske posete dati smernice i ideje o sledećim pitanjima:

1. Kako zagovarati korišćenje EU standarda i akuis-a kao argumenta i
2. Koje dobre prakse iz Evrope se mogu primeniti na lokalnom i nacionalnom nivou?

Inicijative za zagovaranje će dizajnirati članovi "Evropskih laboratorija za inicijativu Roma" a podržaće ih učesnici briselskih aktivnosti. U radu treba primeniti razne metode kao što su: kampanje, okrugli stolovi, prezentacije u parlamentarnim komisijama i slično. Svi partneri na projektu će pokazati svoju stručnost u pružanju podrške realizaciji inicijativa za zagovaranje. Očekuje se da će predstavnik partnerske organizacije koji je učestvovao u briselskim aktivnostima biti u potpunosti dostupan i da će doprineti radu laboratorija.

Radionica je bila sastavljena od 90-minutnih sesija, četiri sesije dnevno plus aktivnosti nakon večere kao što je i bilo predviđeno prvobitnim dnevnim redom. Predavači sa bogatim iskustvom u oblasti finansiranja EU, zagovaranja za romska pitanja, integracije i razvoja kapaciteta Svetske banke su pripremili predviđene sesije. Neformalno obrazovanje je korišćeno kao ključna metodologija u ovoj obuci. Rad je bio fokusiran na podrazumevanje učenja putem pružanja stručnih znanja, razmene iskustava, zajedničkog rada, rada u grupi i diskusija. Treneri su koristili prezentacije, elaboraciju koncepata i uvoda. Aktivne metode su podrazumevale upotrebu simulacija datih situacija, rad u grupama, panel diskusije, savete i trikove kao i motivacione trenere. Obuka je dizajnirana sa ciljem da unapredi znanje učesnika, poveća motivaciju i stvori jasan plan koji će se kasnije koristiti za zajedničke inicijative.

Zaključci sa laboratorija

Kakvo pronaći rešenje da Romi prestanu da budu marginalizovana manjina? Šta možemo da uradimo za romske porodice kako bismo izbegli diskriminaciju i podigli spremnost ugroženih grupa da učestvuju u j u različitim oblastima života sa jednakim mogućnošćima kao i drugi?

Za neke, odgovor može da proizađe iz saradnje sa međunarodnim institucijama, sa EU i drugim međunarodnim organizacijama koje daju podršku pravima Roma. To bi trebalo bi da bude način da rešimo probleme sa kojima se svakodnevno suočavamo. Imajući to u vidu, znamo i da je jedna od najvažnijih stvari pružanje informacija o našoj istoriji, jeziku i našim korenima. Poznavanje romske istorije i kulture može pomoći u izgradnji boljeg osećaja koegzistencije u društvu. EU može promovisati kulturnu inicijativu zarad distribucije upoznavanja ljudi sa romskom kulturom, romskim jezikom i tradicijom na nacionalnom nivou.

Učesnici u svakoj zemlji su dizajnirali "Problem 3" u kojem su procenili razloge i posledice problema, kao i ciljeve. Primeri ispod.

Problem: nedostatak kapaciteta da utiče na donošenje javnih propisa

Zajednički prepoznati razlozi:

- Nedostatak adekvatnog obrazovanja i po količini i po kvalitetu za postizanje nivoa uticaja;
- Diskriminacija u mnogim oblastima svakodnevnog života;
- Veoma mali interes unutar zajednice R & E da učestvuju u procesima donošenja odluka;
- unutrašnje nesuglasice i nesporazumi uglavnom u rukovodstvu CS;
- Nedostatak kapaciteta za pokretanje procesa uticaja;

Zajednički prepoznate posledice:

- bivaju iskorišćeni na izborima i glasovima zajednice se lako kupuju;
- Nema kapaciteta da se pokrene zalaganje za neophodne promene u zajednici;
- R & E su kontinuirano diskriminirani i ignorisani od strane pojedinaca i institucija;
- Javlja se veliki broj propisa i programa koji ne služe zajednici Roma i Egipćana a ponekad su i protiv interesa najmarginalizovanih i siromašnih zajednica;
- Inicijative se ne uzimaju u obzir dovoljno ozbiljno;

Problem: Nedostatak obrazovanih i sposobnih mladih Roma kadrih da se posvete unapređenju situacije Roma.

Identifikovani ciljevi:

- Formiranje grupe od 10 politički sposobnih Roma spremnih da uđu u političke izazove za interese romske zajednice;
- Formiranje grupe od 20 Roma sa jako razvijenim sposobnostima vođstva kao što su sposobnosti komunikacije, rada na projektima, advokature, lobiranja, organizovanja zajednice, vladanja engleskim jezikom, pokazivanja hrabrosti i samopouzdanja da se suoče sa ključnim pitanjima po romsku zajednicu;
- Formiranje političke romske organizacije intelektualaca koja bi se sastojala od kompetentnih mladih Roma i koji bi uticali na svakodnevnu politiku.

Učesnici su prepoznali najkorisnije alate za zalaganje za romska pitanja. Predložena je lista alata sa dodatim smernicama i preporukama:

- Efikasna mobilizacija zajednice;
- Povećati svesnost zajednice o važnosti problema sa kojima se suočavaju, detaljno informisati ljude o svemu što je vezano za problem i potencijalni pristup za postizanje promene;
- Povećati svesnost zajednice da je potrebno podržati osobe koje bi mogle da donesu promene;
- Ustanoviti Sistem/mehanizam koji bi osigurao odgovornost i kredibilitet budućih predstavnika Roma u nacionalnim i lokalnim organizacijama (podržavalaca i protivnika)
- Ostvariti zahtev za transparentnošću;
- Učiniti institucije svesnim u vezi sa problemima Roma;
- Sagraditi mostove između političkih partija i romskih nevaldinih organizacija;
- Osigurati podršku ključnih igrača.

8. MOGUĆNOSTI FINANSIRANJA

Erasmus +

Erasmus+⁴ je program Evropske unije u polju obrazovanja, treninga, rada sa mladima i sporta u periodu od 2014. do 2020. Obrazovanje, trening, mladi ljudi i sport mogu dati veliki doprinos u procesu postizanja socio-ekonomskih promena, a to su i glavni izazovi sa kojima će se Evropa suočavati do kraja ove decenije. Oni takođe mogu pomoći i u pružanju podrške za sprovođenje evropske političke agende za rast, nove poslove, jednakost i društvenu inkluziju.

Erasmus+ program je napravljen da podrži napore programa zemalja da efikasno koriste potencijale evropskih talenata i društvene imovine u perspektivi stalnog učenja i razvoja, povezujući podršku sa formalnim, neformalnim i fakultativnim učenjem putem obrazovanja, obuka i rada sa mladima. Program takođe uvećava mogućnosti saradnje i mobilnosti sa partnerskim zemljama, naročito u oblastima višeg obrazovanja i rada sa mladima. U skladu sa jednim od novih elemenata predstavljenim lisabonskim Ugovorom, Erasmus+ takođe podržava aktivnosti usmerene ka razvoju evropske dimenzije u sportu, tako što promoviše saradnju tela odgovornih za sport. Program promoviše stvaranje i razvoj evropskih mreža, obezbeđujući mogućnosti za saradnju između zainteresovanih strana, za razmenu i prenos znanja i tehnologije u različitim oblastima vezanih za sport i fizičku aktivnost. Ova pojačana saradnja će naročito imati pozitivan efekat u razvoju potencijala evropskog ljudskog kapitala, tako što će pomoći u smanjenju društvenih i ekonomskih troškova fizičke neaktivnosti. Program podržava aktivnosti, saradnju i alate koji su u skladu sa ciljevima Strategije Evropa 2020. i njenih najvažnijih inicijativa, kao što su Mladi u pokretu i Agenda za nove veštine i poslove. Program takođe doprinosi postizanju ciljeva Strateškog okvira za obrazovanje i obuku za evropsku saradnju u obrazovanju i treningu mladih evrope kroz otvorene metode saradnje. Ova investicija u znanje, veštine i kompetenciju će doneti korist pojedincima, institucijama, organizacijama i društvima u celini doprinoseći rastu i osiguravajući jednakost, prosperitet i društvenu inkluziju u Evropi i šire.

Erasmus+ promoviše otvoren pristup materijalima, dokumentima i medijima koji su korisni za učenje, predavanje, obuke, rad sa mladima a koji su dobijeni kao rezultat projekata finansiranih od strane Programa. Korisnici Erasmus+ grantova koji proizvedu takve materijale, dokumente ili medijsko pokrivanje u domenu ovakvih finansiranih projekata, iste moraju učiniti javnim i dostupnim javnosti, u digitalnom obliku, lako dostupnim kroz Internet pod otvorenim licencama. Korisnicima je međutim dozvoljeno da definišu najpogodniji nivo otvorenog pristupa, uključujući i ograničenja (na primer, zabrana komercijane eksploatacije od strane trećih lica) ako je to u skladu sa prirodom projekta i tipom materijala. Zahtev za otvoreni pristup ne dovodi u pitanje prava intelektualne svojine korisnika zajma. Erasmus+ uključuje jaku internacionalnu dimenziju (kao što je saradnja sa partnerskim zemljama) naročito u polju višeg obrazovanja i polju rada sa mladima. U polju višeg obrazovanja, Erasmus+ podržava sledeće glavne akcije u cilju ostvarivanja saradnje sa partnerskim državama:

- Međunarodni kredit za mobilnost pojedinaca i osobe sa Erasmus Mundus master diplomama (pod ključnom akcijom 1) promoviše mobilnost učenika i osoblja iz i u partnerske zemlje;
- Projekte za izgradnju kapaciteta u višem obrazovanju (pod ključnom akcijom 2) promovišući saradnju i partnerstvo koje će imati uticaj na modernizaciju i internacionalizaciju institucija višeg obrazovanja i sistema u partnerskim državama, sa posebnim fokusom na partnerske zemlje koje su susedi sa EU;
- Podrška politici dijaloga (pod ključnom akcijom 3) kroz Mrežu eksperata za reformu višeg obrazovanja partnerskih zemalja koje se graniče sa EU, međunarodnog alumni udruženja, politiku dijaloga sa partnerskim državama i događaja od međunarodnog interesa;

⁴http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf

- Jean Monnet aktivnostima sa ciljem da se stimuliše predavanje, istraživanje i refleksija na polje studija EU širom sveta. Na polju rada sa mladima, Erasmus+ podržava sledeće glavne akcije:
- Pokretljivost mladih ljudi i mladih radnika (pod ključnom akcijom 1) u cilju promocije razmene mladih, evropske službe volontiranja i mobilnosti mladih radnika sa partnerskim zemljama koje se graniče sa EU;
- Projekte za izgradnju kapaciteta u polju rada sa mladima (pod ključnom akcijom 2), koji promovišu saradnju i aktivnosti vezane za mobilnost a koje imaju pozitivni uticaj na kvalitativni razvoj rada mladih, politiku mladih i sisteme mladih kao i na prepoznavanje neformalnog obrazovanja u partnerskim zemljama, naročito u afričkim, karipskim i pacifičkim, azijskim i latinoameričkim zemljama;
- Uključivanje mladih ljudi i organizacija mladih iz partnerskih zemalja koje se graniče sa EU u Strukturisani dijalog mladih (pod ključnom akcijom 3) kroz njihovo učešće na međunarodnim sastancima, konferencijama i događajima koji promovišu dijalog između mladih ljudi i onih koji donose odluke.

Pored toga, druge aktivnosti programa (Strateško partnerstvo, Alijansa znanja, Alijansa sektorskih veština, Partnerstva kroz saradnju) su takođe otvorene za organizacije iz partnerskih zemalja sve dok njihovo učešće pozitivno utiče na vrednost projekta.

KOJA JE STRUKTURA ERASMUS+ PROGRAMA?

U cilju postizanja svojih ciljeva, Erasmus+ Program sprovodi sledeće akcije:

KLJUČNA AKCIJA 1 - MOBILNOST POJEDINACA

Ova aktivnost podržava:

- Mobilnost predavača i osoblja: mogućnosti za studente, učesnike obuka, mlade ljude i volontere, kao i za profesore, učitelje, trenere, mlade radnike, osoblje obrazovnih institucija i organizacija civilnog društva da preduzmu učenje i/ili profesionalno iskustvo u drugoj državi;
- Erasmus Mundus Joint Master Diplome: međunarodni integrisani programi učenja visokog nivoa obezbeđeni od strane konzorcijuma visokoobrazovnih institucija koji nagrađuje školarinama najbolje master studente širom planete;
- Erasmus+ Master grantove: student višeg obrazovanja iz programskih zemalja se mogu prijaviti za zajam koji je podržan programom kako bi išli u inostranstvo i došli do diplome mastera. Studenti se trebaju obratiti nacionalnim bankama ili agencijama za obezbeđivanje grantova koji učestvuju u ovoj šemi.

KLJUČNA AKCIJA 2 - SARADNJA PO PITANJU INOVACIJA I RAZMENE DOBRIH ISKUSTAVA

Ova aktivnost podržava:

- Transnacionalno strateško partnerstvo, ciljano da razvije inicijative koje će uticati na jednu ili više oblasti obrazovanja, obuku mladih i promovisanje inovacija, razmene i transfera znanja između različitih tipova organizacija koje su uključene u obrazovanje, obuku mladih ili na neka druga važna polja. Neke mobilne aktivnosti su podržane sve dok doprinose ciljevima projekta;
- Alijansa znanja između visokoškolskih ustanova i preduzeća koje imaju za cilj da neguju inovacije, preduzetništvo, kreativnost, mogućnost zaposlenja, razmenu znanja i/ili multidisciplinarno učenje i predavanje;
- Sektor veština Alijanse podržava kreiranje i distribuciju zajedničke obuke obrazovnog programa za zanimanja, programa i učenja i metodologije obuke, ukazivanje na trendove u specifičnom ekonomskom sektoru i veština potrebnih kako bi se obavio posao na jednom ili na više profesionalnih polja;
- Projekti za izgradnju kapaciteta koji podržavaju saradnju sa partnerskim državama na poljima višeg obrazovanja i rada sa mladima. Projekti za izgradnju kapaciteta imaju za cilj da podrže organizacije/institucije i sisteme u njihovoj modernizaciji i procesu internacionalizacije. Određeni tipovi projekata za izgradnju kapaciteta podržavaju aktivnosti mobilnosti sve dok oni doprinose ciljevima projekta;

Alati za rad

za lobiranje i zagovaranje za romska pitanja

Prilike za finansiranje romskih organizacija civilnog društva zapadnog Balkana

• Platforme za IT podršku, kao što su eTwinning, Kapija školske edukacije, Evropska platforma za učenje odraslih (EPALE) i Evropski portal mladih, nude virtuelni prostor za saradnju, baze podataka mogućnosti, zajednice prakse i drugih online usluga za predavače, trenere i radnike na polju obrazovanja odraslih kao i na polju obrazovanja mladih, volontera i mladih radnika širom Evrope i dalje.

KLJUČNA AKCIJA 3 –PODRŠKA REFORMI POLITIKE

Ova aktivnost podržava:

- Znanje na polju obrazovanja, obuka i rada sa mladima u razvijanju i kontrolisanju politike bazirane na dokazima, posebno na: tematske analize specifične zemlje kroz saradnju akademskih mreža; učenje i ocenjivanje putem saradnje sa vršnjacima kroz Otvorene metode koordinacije u obrazovanju, obuci i radu sa mladima.
- Inicijative za unapređenje politike kako bi se stimulisao razvoj inovativnih politika između zainteresovanih strana i kako bi se omogućilo da javni autoriteti testiraju efikasnost inovativnih politika praktičnim probama zasnovanim na razumnim metodologijama ocenjivanja;
- Podrška alatima Evropske politike kako bi se omogućila transparentnost i prepoznale veštine i kvalifikacije, kao i da bi se preneli krediti, negovalo osiguranje kvaliteta, podržalo vrednovanje neformalnog učenja, omogućilo upravljanje Programom 12 veština kao i njegovim vođstvom. Ova akcija takođe uključuje podršku mrežama koje olakšavaju pan-evropske razmene, učenje i radnu mobilnost građana kao i razvoj fleksibilnih puteva učenja između različitih polja obrazovanja, obuka i rada sa mladima;
- Saradnju sa međunarodnim organizacijama sa visokim priznatim stručnim znanjem i analitičkim sposobnostima (kao što su OECD i Savet Evrope), kako bi se ojačao uticaj i obezbedila dodatna vrednost politici u oblasti obrazovanja, obuke i rada sa mladima;
- Dijalog zainteresovanih strana, promociju politike i programa koji uključuju javne organe, pružaoce obrazovanja i zainteresovane strane u oblasti obrazovanja, obuke i rada sa mladima u cilju podizanja svesti o evropskim programima politike, naročito programu Europa 2020., Obrazovanje i Obuka 2020., Evropska strategija za mlade, kao i o spoljnoj dimenziji evropskog obrazovanja, obuke i omladinske politike. Ove aktivnosti su od suštinskog značaja za razvoj kapaciteta zainteresovanih strana da aktivno podrže sprovođenje politike stimulisanjem upotrebe rezultata programa i postizanje značajnijeg uticaja.

JEAN MONNET AKTIVNOSTI

The Jean Monnet aktivnosti će podržati:

- Akademske module, katedre, centre za vrednovanje u cilju produbljivanja nastave u studijama evropskih integracija sadržanih u zvaničnom nastavnom planu visokoškolske ustanove, kao i u cilju sprovođenja i nadgledanja istraživanja o sadržaju EU, takođe i za druge obrazovne nivoe kao što je obuka nastavnika i obavezno obrazovanje. Ova Akcija takođe ima za cilj pružanje detaljne nastave o pitanjima evropskih integracija za buduće profesionalce u oblastima koja su tražene na tržištu rada, a istovremeno imaju za cilj podsticanje, savetovanje i mentorstvo za mlade generacije nastavnika i istraživača aktivnih u oblasti evropske integracije;
- Politička debata sa akademskim svetom, podržana kroz: a) mreže za unapređenje saradnje različitih univerziteta širom Evrope i širom sveta, podsticanje saradnje i stvaranje platforme za razmenu znanja sa javnim akterima i službama Komisije za relevantne subjekte EU; b) Projekte za inovacije i unakrsni razvoj i širenje sadržaja EU sa ciljem promovisanja diskusije, razmišljanja o pitanjima EU i širenja znanja o EU i njenim procesima;

- Pružanje podrške udruženjima, organizovanje i sprovođenje statutarne aktivnosti udruženja koja se bave studijama EU i pitanjima EU, objavljivanje činjenica EU široj javnosti koja podstiče aktivno evropsko državljanstvo. Aktivnosti Jean Monneta takođe obezbeđuju operativne grantove određenim institucijama koje imaju za cilj evropski interes i organizuju studije i konferencije s ciljem da donosiocima politike pruže nove uvide i konkretne sugestije.

SPORT

Aktivnosti na polju sporta će podržati:

- Partnerstvo za saradnju, koje za cilj ima promovisanje sporta (anti-doping, borbu protiv nameštanja mečeva, zaštitu manjina), pružanje podrške inovativnim pristupima radi implementacije principa EU dobrog vladanja u sportu, strategijama EU na polju društvene inkluzije i jednakih mogućnosti, ohrabrivanju učestvovanja u sportu i fizičkim aktivnostima (pružanje podrške Smernicama za fizičku aktivnost EU, volontiranju, zapošljavanju u području sporta kao i obrazovanju i obukama u sportu) i pružanje podrške implementaciji principa EU na razvoj dualnih karijera sportista. Ova partnerstva uključuju i manja partnerstva za saradnju, koja za cilj imaju pružanje podrške društvenoj inkluziji i jednakim mogućnostima u sportu, promociji evropskih tradicionalnih sportova i igara, mobilnosti volontera, trenera, menadžera i osoblja neprofitnih sportskih organizacija i treba da zaštiti sportiste, posebno one najmlađe, od opasnosti po zdravlje i bezbednost tako što će poboljšati uslove za treniranje i takmičenje.
- Neprofitne evropske sportske događaje, pružajući pomoć individualnim organizacijama koje su zadužene za pripremu, organizaciju i praćenje datog događaja. Uključene aktivnosti će podrazumevati organizaciju aktivnosti treninga za sportiste i volontere u pripremi događaja, ceremoniji otvaranja i zatvaranja, takmičenjima, propratnim aktivnostima kao što su konferencije i seminari, kao i u implementaciji aktivnosti kao što su evaluacije ili aktivnosti praćenja nakon završetka događaja.
- Snaženje evidencije koja predstavlja bazu za donošenje propisa putem izrade studija; prikupljanje podataka i anketa; mreže, konferencije i seminari koji šire pravila dobre prakse iz zemalja u programu, sportskih organizacija i 13 Deo A - a struktura programa ima za zadatak da osnaži mreže na nivou EU tako da nacionalni članovi tih mreža imaju koristi od sinergije i razmene iskustava između partnera;
- Dijalog sa relevantnim evropskim akterima, od kojih su najvažniji godišnji EU Sport Forum i pružanje podrške sportskim događajima koje organizuju zemlje članice EU koje trenutno predavaju Evropskom Unijom. Ostali ad hoc sastanci i seminari bitni za obezbeđivanje optimalnog dijaloga između uticajnih grupa se takođe mogu organizovati ukoliko za to ima potrebe.

KOLIKI JE BUDŽET?

Program ima indikativni sveukupni finansijski budžet od 14.774 milijardi EUR za poglavlje 1 i 1.680 milijardu EUR pod poglavljem 4 budžeta EU za narednih sedam godina (2014-2020). Godišnji budžet usvaja Ovlašćeno telo za donošenje budžeta. Različiti koraci za usvajanje budžeta se mogu pratiti na linku: http://ec.europa.eu/budget/explained/management/deciding/deciding_detail/decide_detail_en.cfm

Za informacije o dostupnom budžetu za određene aktivnosti, planirane projekte koji dobijaju grant kao i za indikativne prosečne grantove, molimo vas da konsultujete Godišnji Radni Program 2017 5 Erasmus+ na linku:

(http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/more_info/awp/index_en.htm)

Instrument za pred-pristupnu pomoć - IPA ⁵

Instrument za pred-pristupnu pomoć (IPA) je sredstvo kojim EU pruža podršku reformama "zemljama u proširenju" u vidu finansijske i tehničke pomoći. IPA fondovi učestvuju u izgradnji kapaciteta tih zemalja kroz procese pristupa i oni kao rezultat daju progresivni, pozitivni razvoj u regionu. Za period 2007-2013 IPA je imala budžet od nekih € 11.5 milijardi; a njen sledbenik, IPA II, će nastaviti sa postizanjem dobrih rezultata zahvaljujući dodeljenoj sumi od € 11.7 milijardi za period 2014-2020. godina.

Trenutni korisnici su: **Albanija, Bosna i Hercegovina, bivša jugoslovenska republika Makedonija, Kosovo, Crna Gora, Srbija i Turska.**

Cilj

Pred-pristupni fondovi EU su pametna investicija u budućnost kako za zemlje proširenja tako i za EU. Oni pomažu korisnicima da sprovedu političke i ekonomske reforme pripremajući ih za prava i obaveze koje dolaze sa članstvom u EU. Te reforme će obezbediti građanima bolje mogućnosti i omogućiti razvoj standarda jednakih onima koji mi kao građani EU uživamo. Pred-pristupni fondovi takođe pomažu EU da postignu svoje ciljeve u vezi sa održivim ekonomskim razvojem, snabdevanjem energije, transportom, zaštitom životne sredine, klimatskim promenama itd.

Pred-pristupna pomoć: investicije u

- **Reformu javne administracije**
- **Vladavinu zakona**
- **Održivu ekonomiju**
- **Ljude**
- **Poljoprivredu i ruralni razvoj**

IPA II (2014-2020)

Pripremljena u saradnji sa korisnicima, IPA II postavlja novi okvir za pružanje pred-pristupne pomoći za period 2014-2020. godina.

Najznačajnija novina koju donosi IPA II je njen strateški fokus. Dokumenta strategije država su specifični dokumenti za planiranje sastavljeni za svakog korisnika za period od 7 godina. To će obezbediti snažniji osećaj vlasništva od strane korisnika kroz integraciju svojih reformi i agendi razvoja. Dokumenta strategije više država će se odnositi na prioritete regionalne saradnje ili teritorijalne saradnje.

IPA II za svoj cilj ima reforme unutar okvira predefinisanih sektora. Ovi sektori pokrivaju područja usko povezana sa strategijom proširenja, kao što su demokratija i vlast, vladavina zakona ili rast i konkurentnost. Ovaj pristup sektora promoviše strukturalne reforme koje će pomoći u transformaciji datog sektora i dovesti ga na nivo EU standarda. To je korak ka snažnije ciljanoj pomoći koja obezbeđuje efikasnost, održivost i daje fokus na rezultatima.

IPA II takođe omogućava snažniju sistematsku upotrebu pružanja pomoći iz budžeta. Na kraju, to daje značaj merenju učinkovitosti: indikatori koji su dogovoreni sa korisnicima će pomoći u proceni u kojoj meri su ostvareni rezultati.

IPA planiranje i programi

Planiranje i rad na programu za pomoć zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima su organizovani kao što sledi:

- **Dokumenti indikativne strategije**

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/ipa/

Dokumenti strategije su sveobuhvatna dokumenta za strateško planiranje koji određuju prioritete i ciljeve za period od 7 godina. Oni zamenjuju multi-godišnja indikativna dokumenta za planiranje (MIPDs) koji su u upotrebi do 2013.

Indikativna dokumenta za strategiju države obezbeđuju okvir za finansijsku pomoć za svakog pojedinačnog IPA II korisnika. Oni prepoznaju ključne sektore u kojima su potrebna značajna poboljšanja i reforme kako bi korisnici postigli napredak na smom putu ka EU članstvu. Za svaki ovaj sektor, Dokumenta strategije takođe definišu i očekivane rezultate koje treba postići do 2020. godine kroz ovu pomoć, radnje koje su neophodne da bi se to postiglo, kao i da se prepoznaju indikatori koji će omogućiti proces praćenja i napretka na putu ka ostvarivanju ovih rezultata.

Slično tome, Indikativna dokumenta za strategiju više država naglašavaju prioritete i uslove za horizontalnu podršku sektoru politike i reformi (uključujući i pomoć civilnom društvu), regionalne strukture i mreže, podršku regionalnim investicijama kao i teritorijalnu saradnju koja uključuje i programe preko-granične saradnje.

• IPA II Programi

Prioriteti predstavljeni Dokumentima strategije su prevedeni u detaljne akcione planove koji su uključeni u godišnje i multi-godišnje nacijske programe. IPA II akcioni programi imaju formu Finansijskih Odluka koje je usvojila Evropska Komisija.

Pomoć se kanališe preko Akcionih programa države za IPA II Korisnike i to su glavni načini prijave specifičnih potreba jedne države u prioritetnim sektorima prepoznatih u indikativnim Dokumentima strategije.

Akcioni programi više zemalja imaju za cilj poboljšanje regionalne saradnje (posebno na zapadnom Balkanu) i dodavanje vrednosti Akcionim programima države kroz druge multi-korisne aktivnosti.

Programi prekogranične saradnje predstavljaju fokus pružanja pomoći u područjima teritorijalne saradnje između IPA II korisnika, što je još jedan značajan oblik finansijske pomoći.

Pomoć za poljoprivredu i ruralni razvoj se takođe objašnjava u delu Programa ruralnog razvoja. Implementacija

IPA II aktivnosti finansiranja se sprovode na različite načine, u skladu sa Finansijskim propisima

- Pod direktnim upravljanjem; i.e. implementacija budžeta se **sprovodi direktno od strane Komisije** sve dok relevantne nacionalne institucije ne budu akreditovane da upravljaju ovim fondovima.

- Pod indirektnim upravljanjem; i.e. zadaci implementacije budžeta su delegirani i sprovedeni od strane tela kojima je Komisija poverila taj zadatak; i to mogu biti:

- o IPA II korisnik ili telo određeno od strane korisnika (jedan od glavnih ciljeva IPA II je ohrabriti korisnike da preuzmu **vlasništvo i odgovornost za implementaciju**; indirektno upravljanje od strane IPA II korisnika se stoga očekuje da postane normativ);

- o Agencija Države Članice ili, izuzetno, agencija treće države donora;

- o Međunarodna organizacija; ili

- o EU specijalizovana (ali ne izvršna) agencija.

Drugim rečima, Komisija delegira upravljanje određenim aktivnostima za eksterna tela, a u isto vreme zadržavaju sveukupnu odgovornost za sprovođenje opšteg budžeta.

- **Podeljeno upravljanje**; npr. zadaci implementacije se delegiraju EU državama članicama (samo **za programe prekogranične saradnje između zemalja u EU**).

U kontekstu direktnog upravljanja, Sektor podrške budžetu je još jedan od alata za pružanje pred-pristupne pomoći i ostvarivanje održivih rezultata pod IPA II. Podrška se sastoji od finansijskih transfera na račun nacionalnog trezora IPA II korisnika i zahteva procenu učinka i razvoja kapaciteta baziranih na saradnji i zajedničkoj odgovornosti. Sprovodi se kroz kontakte sektora za reforme.

Nadgledanje i evaluacija pomoći

Implementacija IPA II će uključivati i obiman mehanizam praćenja. Sadržaće i ocenu sveukupnog učinka u samom napretku u postizanju rezultata na strateškom, sektornom i akcionom nivou (npr. učinak baziran na rezultatima), a kao dodatak finansijskom delu. Merenje učinka će se bazirati na indikatorima postavljenim u indikativnim dokumentima strategije i programima. Zajednički odbori za proces nadgledanja (Komisija i korisnici) će nastaviti da prate proces implementacije programa finansijske pomoći, kao što je bio slučaj i sa prethodnim periodom IPA. Komisija objavljuje godišnji izveštaj o pred-pristupnoj pomoći. Ovaj izveštaj pokriva prethodnu budžetsku godinu.

2013 annual report on financial assistance for enlargement

EVROPSKI INSTRUMENT ZA DEMOKRATIJU I LJUDSKA PRAVA⁶ (EIDHR)

EIDHR je oformljen kako bi postao efikasna sila za političku reformu i odbranu ljudskih prava. Izgrađen na svojoj ključnoj snazi, a to je sposobnost da radi bez dozvole vlade domaćina, EIDHR ima sposobnost da se fokusira na osetljiva politička pitanja i inovativne pristupe i da direktno sarađuje sa lokalnim civilnim organizacijama koje treba da sačuvaju svoju nezavisnost u odnosu na javne ustanove kao i da obezbede veliku fleksibilnost i pojačane kapacitete za snalaženje pod promenljivim okolnostima. EIDHR instrument može obezbediti pomoć tamo gde ne postoji saradnja po pitanju razvoja i može intervenirati bez dogovora između vlada trećih zemalja. On može podržati grupe ili pojedince unutar civilnih društava koja brane demokratiju kao i unutar međuvladinih organizacija koje sprovode međunarodne mehanizme zaštite ljudskih prava. Rad sa, za i kroz organizacije civilnog društva daje EIDHR ključni stav. Pomoć pružena preko EIDHR podrazumeva i druge alate koji se koriste za implementaciju EU regulative vezane za demokratiju i ljudska prava. Ovi alati variraju od političkog dijaloga i diplomatskih inicijativa za razne instrumente koji pomažu finansijsku i tehničku saradnju, uključujući i Razvoj instrumenta za saradnju i ENPI. To takođe potpomaže i intervencije u slučajevima krize koje potpadaju pod Instrument stabilnosti. Pomoć pružena od strane EIDHR može imati sledeće oblike:

- Projekti i programi,
- Grantovi za finansiranje projekata koje su uradila civilna društva i/ili međunarodne/međuvladine organizacije
- Mali grantovi za one koji se bave odbranom ljudskih prava,
- Grantovi koji potpomažu operativne troškove **Kancelarije Visokog Zastupnika EU za ljudska prava i Evropskog međuniverzitetskog centra za ljudska prava i demokratizaciju (EIUC)**
- Ljudske i materijalne resurse za EU misije nadgledanja izbora
- Javne ugovore

Baziran na novim finansijskim regulativama, EIDHR uključuje i mogućnost da se pod određenim okolnostima finansiraju ne samo registrovane organizacije, već i nepravna lica. Štaviše, on daje mogućnost "ponovne dodele granta" što znači da će se zarad obezbeđivanja ljudskih prava u situacijama višeg rizika, organizacije civilnog društva zadužene za implementaciju projekta mogu dodeliti manje grantove lokalnim organizacijama, nepravnim licima ili pojedincima koji su stali u odbranu ljudskih prava.

Više detalja o ovome možete naći u delu o **finansiranju**.

⁶<http://www.eidhr.eu/supporting-dandhrs>

ROMACT ⁷

Mnogi od 10-12 miliona Roma u Evropi i dalje se suočavaju sa diskriminacijom, isključivanjem i uskraćivanjem njihovih prava. Potrebna je saradnja i strateška akcija na svim nivoima kako bi se rešili mnogi uzroci društvene isključenosti s kojima se suočavaju romske zajednice širom Evrope. Naše mišljenje je da je društvena integracija Roma zajednička odgovornost svih država članica i Evropske unije. Uspesna integracija romske zajednice neće koristiti samo Romima i omogućiti im da ostvaruju svoja prava kao puni građani, već će doprineti i društvenom i ekonomskom razvoju našeg društva.

EU ima važnu ulogu kroz koordinaciju aktivnosti država članica i podržava napore koje sprovode druge partnerske organizacije kao što je Savet Evrope. Opširnije

ROMACT program

Naša želja da podržimo i koordiniramo akcije za pomoć romskoj zajednici podstakli su Evropsku komisiju i Savet Evrope da pokrenu program ROMACT 2013. godine. Ova zajednička inicijativa nastoji da pomogne gradonačelnicima i opštinskim vlastima da rade zajedno sa lokalnim romskim zajednicama kako bi razvili politike i javne usluge koje uključuju građane, uključujući i Rome.

ROMACT ima za cilj poboljšanje odziva i odgovornosti lokalnih vlasti, posebno izabраних i viših državnih službenika, prema marginalizovanim romskim zajednicama. ROMACT se usredsređuje na stvaranje dugoročne trajne političke obaveze koja je osmišljena sa ciljem da primora države članice da preduzmu održive mere za inkluziju Roma. Opširnije

ROMACT principi i metodologija

Program ROMACT ima za cilj da izgradi kapacitete lokalnih vlasti za razvoj i implementaciju politike i javnih usluga koje uključuju sve građane, uključujući i Rome.

Promene politike i izgradnja kapaciteta su dugoročni procesi koji zahtevaju razne međusobno povezane metode i intervencije. Opširnije

ROMACT menadžment

Program ROMACT je zajednički program Evropske komisije i Saveta Evrope (koji su takođe odgovorni za upravljanje i implementaciju ROMACT-a).

Centralni tim ROMACT ima sedište u Veću Evrope, Strazburu i odgovoran je za ukupno upravljanje programom. Njihove odgovornosti uključuju razvoj video metodologije, obezbeđivanje vodiča za implementaciju ROMACT za pomoć timovima za nacionalnu podršku, praćenje, administrativno i finansijsko upravljanje ROMACT programima. Opširnije

⁷ <http://coe-romact.org/about-romact>

9. PARTNERSKE ORGANIZACIJE

Glavne ciljne grupe projekta "Roaming" bile su OCD koje su aktivne u "SIMURGH" romskoj mreži - visoko kvalifikovanoj neformalnoj platformi uspostavljenoj da osnaži romske OCD i zagovara mogućnosti za zapošljavanje, promoviše inovativne alate za sveobuhvatnu borbu protiv anticiganizma, koncepte u romskim zajednicama i otvorene razgovore o migracijama Roma u Evropi.

Korisnici ovog projekta su organizacije civilnog društva Roma iz zapadnog Balkana koje su tokom ovog procesa razvile potrebne kapacitete. Ove organizacije su bile partneri u projektu (njih 6) i regrutovale su druge OCD putem zajedničkih otvorenih poziva u drugom delu projekta. Partneri su izabrani na osnovu svog iskustva i stručnosti. "Out of the Box International" je obezbedio finansiranje iz fondova EU, izgradnju partnerstva i ekspertizu zastupanja, dok je šest partnera sa Balkana donelo snažnu ekspertizu za rešavanje pitanja mladih Roma, znanje i kapacitet da se odaberu i podrže učesnici u njihovom rastu. Na taj način su i dobili znanje, iskustvo i učenje. Kao aplikanti, mladi Romi su osigurali dobro upravljanje i koordinaciju u konzorcijumu.

O partnerima

NVO Mladi Romi - Herceg Novi

NVO Mladi Romi - Herceg Novi je registrovana u maju 2005. godine kao lokalno neprofitno udruženje građana, sa ciljem da doprinese poboljšanju položaja Roma i Romkinja u Crnoj Gori i njihovu punu integraciju u crnogorsko društvo. Stoga, vizija naše organizacije je: Romi i Romkinje su ravnopravni, obrazovani i aktivni građani Crne Gore.

Aktivnosti NVO Mladi Romi prvenstveno su fokusirane na rad sa zajednicom i nadgledanje implementacije nacionalnih i lokalnih akcionih planova u oblasti integracije Roma kroz podsticanje aktivnog učešća, zastupanja, promocije i posredovanja u ostvarivanju manjinskih prava. Da bi postigla svoj cilj, organizacija animira i podstiče mlade Rome i Romkinje da budu aktivni učesnici u procesu donošenja odluka u vezi sa integracijom Roma; pruža aktivan doprinos razvoju obrazovanja romske dece i mladih; radi na rešavanju pitanja državljanstva i ličnih dokumenata; doprinosi poboljšanju životnih uslova za romsku zajednicu; radi na očuvanju romske kulture i tradicije; inicira razvoj lokalnih akcionih planova i strateških dokumenata na lokalnom nivou u oblasti integracije Roma; sarađuje sa svim relevantnim nacionalnim i međunarodnim organizacijama u cilju poboljšanja položaja romske zajednice.

Kontakt informacije:

NVO Mladi Romi Crna Gora

Kancelarija u Podgorici

Ulica Bratstva i jedinstva 19/8

81000 Podgorica

+38220221193

mladi.romi@t-com.me

[Http://mladiromi.me](http://mladiromi.me)

Out of The Box- International

Out of the Box - International je međunarodno društveno preduzeće koje ima zadatak da združi različite aktere koji rade na društvenim inovacijama i zagovara kreativnu Evropu, sa glavnim zadatkom pružanja novih ideja i rešenja koja deluju kao katalizator pozitivnih promena širom Evrope.

Članovi kompanije su stručne nevladine organizacije, mala i srednja preduzeća, opštine i univerziteti koji pružaju različitu stručnost i iskustvo u implementaciji različitih inovativnih društvenih projekata. Mi smo stručnjaci u različitim oblastima kao što su obrazovanje, kultura, biznis, istraživanje, javna politika i verujemo da inovacije, sve ideje i aktivno učešće građana u političkom procesu predstavljaju osnovu našeg društva da bude bolje, pravednije i održivo.

Sedište organizacije je u Briselu. To je mesto za one koji žele oblikovati politiku koja utiče na živote svih ljudi u Evropi i šire.

Kontakt informacije:

Out of The Box- International

Rue de la Roue 17

1000 Brisel, Belgija

+32495948417

marko@outofthebox-international.org

Http://outofthebox-international.org/

NGO Mladi Romi - Bosna i Hercegovina

Asocijacija "Mladi Romi" iz Viteza osnovana je 7. marta 2011. godine kao društvena, nepristrasna, neprofitna organizacija. Osnovana je na inicijativu velikog broja mladih ljudi. Kao podsticaj za osnivanje organizacije, poslužila je velika diskriminacija prema Romima, naročito mladim ljudima, lošem obrazovanju, neobrazovanju, prosjačenju, kao i neprijatnom romskom životu, a inicirano je i osnivanje folklornog društva. U okviru udruženja, KUD "Roma" je aktivan i njegova aktivnost dopunjuje aktivizam samog udruženja.

Osnovni konstruktivni ciljevi ovog udruženja su: obrazovanje romske omladine (kroz uvođenje vlastitih kulturnih oblika i osnovnih kategorija različitih kulturnih identiteta određenog prostora); borba protiv diskriminacije (uvođenje marginalizirane grupe u kontekst jednakosti); uključivanje u socijalni, kulturni i društveni domen suživota (zauzimanje fiksnih pozicija u sferi javnog života). Shodno tome, ova asocijacija nastoji da realizuje ciljeve da te u kategorijama projekata. Misija se odnosi na analizu i sistemsko uključivanje romske populacije u kontekst javnog života. Put do ovoga je put edukativnog, kulturnog razvoja i prosvetiteljstva, jer jedino spoznaja sopstvenog kulturnog identiteta omogućava i upoznavanje drugog kulturnog identiteta. Vizija se odnosi na dugoročni, prototipni plan naše države i na aktivnosti na određenom području. Od ovoga je najvažniji uopšteni kulturni diskurs, emancipacija, materijalna i egzistencijalna briga i, što je najvažnije, svesnost sebe kao ključnog aktera u upoznavanju svih kulturnih kategorija.

Udruženje "Mladi Romi" Vitez

Kontakt informacije:

Mladi Romi Bosna i Hercegovina

Hrvatske Mladezi 69, 72250 Vitez, BiH

+387066811904

sasa.denic@yahoo.commladi.romi@gmail.com

Asocijacija koordinatora za romska pitanja – Srbija

ASOCIJACIJA KOORDINATORA ZA ROMSKA PITANJA je osnovana sa ciljem objedinjavanja pojedinačnih lokalnih inicijativa i akcija i sa ciljem da se sinhronizuje rad na implementaciji Dekade Roma na lokalnom nivou, ojača saradnja, razmene primeri dobre prakse, intenzivira komunikacija i zaštite položaji svih aktera koji rade na ovom polju.

Udruženje je osnovano sa ciljem ostvarivanja rada u oblasti promocije i zaštite ljudskih i manjinskih prava, a posebno prava romske nacionalne zajednice.

Asocijacija koordinatora za romska pitanja u Srbiji nastoji da poboljša pristup Roma osnovnim pravima, obrazovanju, zdravlju, socijalnoj zaštiti, adekvatnom stanovanju i otvaranju radnih mesta. Uloga koordinatora je pružanje tehničke podrške lokalnim vlastima u razvoju i implementaciji postojećih i novih politika i programa uključivanja Roma u skladu sa nacionalnim i lokalnim strateškim okvirom; prikupljanje i analiza podataka o socio-ekonomskim potrebama kao osnove za dalji razvoj, kao i praćenje lokalnih strateških dokumenata koji se odnose na uključivanje Roma u život zajednice; ostvarivanje komunikacije i posredovanje između romske zajednice i lokalne uprave; pružanje podrške organizacijama civilnog društva koje se bave uključivanjem i unapređenjem romske zajednice na lokalnom nivou; promovisanje sektorske i međusektorske saradnje, saradnje sa lokalnim mehanizmima za inkluziju Roma, kao što su Pedagoški asistenti (PA) i Romski zdravstveni posrednici, mobilni timovi za uključivanje Roma, ali i predstavnici Centra za socijalni rad, Nacionalne službe za zapošljavanje lokalnih vlasti) i organizacija civilnog društva. Specifični ciljevi: Učestvovati u kreiranju, implementaciji, praćenju i evaluaciji uspešnosti lokalnih propisa vezanih za romska pitanja; Jačanje uloge predstavnika lokalne romske nacionalne zajednice u procesima integracije Roma na nacionalnom nivou (strategije, nacionalni akcioni planovi, zakoni i podzakonski akti); Umrežavanje lokalnih inicijativa i zajedničkih aktivnosti prikupljanja sredstava iz postojećih nacionalnih, bilateralnih i EU fondova; Podizanje svesti o toleranciji.

ASOCIJACIJA
KOORDINATORA
ZA ROMSKA PITANJA

Kontakt informacije:

Association of Coordinators for Roma issues / Asocijacija koordinatora za romska pitanja

Miloša Velikog 12/19

11300, Smederevo

+38163531513

gracanindragan@gmail.com

asocijajakzrp@gmail.com

RomaVersitas Macedonia

RomaVersitas je organizacija civilnog društva i priznati lider u Makedoniji u razvoju i pružanju podrške proaktivnom i kvalitetnom obrazovanju Roma i poboljšanju položaja Roma u zajednici. Organizacija aktivno učestvuje u kreiranju i usvajanju javnih politika na lokalnom i nacionalnom nivou. RomaVersitas je organizacija civilnog društva koja aktivno radi na jačanju ličnih i akademskih kapaciteta srednjoškolaca i mladih Roma u Makedoniji, pružanju akademske i neformalne podrške, kao i pružanju podrške ličnom razvoju Roma i Romkinja u Makedoniji.

Strateški ciljevi organizacije:

1. Povećati pristup fakultetima, pristupačnost, kvalitet i konkurenciju za romske učenike koji se upisuju na fakultet
2. Povećati mogućnosti obrazovanja za romske učenike, tako da su svi učenici u dobroj poziciji da se školuju
3. Poboljšati postignuća romskog učenika u skladu sa akademskim standardima, kao i pružiti delotvorne usluge podrške u cilju savladavanja poteškoća kako bi se osigurati da svi studenti završe školovanje na vreme i budu spremni za razvoj karijere
4. Unaprediti prelaz sa završetka škole na pronalažanje posla za romske učenike i poboljšati mogućnosti za mlade
5. Izgradnja romske studentske zajednice sadašnjih i svršenih romskih studenata u Makedoniji

Kontakt informacije:
Romaversitas Makedonija

Bulevar Ilinden 68a,
1000 Skopje
+38976443773

ramiza.sakip@romaversitas.org.mk , e_memeti@yahoo.com

Alati za rad

za lobiranje i zagovaranje za romska pitanja

Prilike za finansiranje romskih organizacija civilnog društva zapadnog Balkana

Disutni Albanija

Disutni Albanija je jedna od prvih nevladinih organizacija u Albaniji, formalno osnovana u Korci 1995. godine. Ova organizacija je deo Balkanske unije Roma.

Kao jedna od najaktivnijih organizacija u odbrani prava Roma u Albaniji, organizacija je sarađivala i učestvovala u brojnim projektima tokom godina.

Zahvaljujući svom posvećenom radu i dragocenim aktivnostima, organizacija Disutni Albanija izgradila je ozbiljan profil, reputaciju i tim formiran od strane akademski obrazovanih pojedinaца, predstavnika medija i zaposlenih u obrazovnom sistemu.

Organizacija uspešno realizuje projekte i stvara prostor za saradnju na nacionalnom i međunarodnom nivou koristeći sve svoje kapacitete. Mogućnosti i potencijali ove asocijacije za pružanje ozbiljne podrške romskoj zajednici u Korci, regionu i šire se mogu smatrati odličnim.

UNIONI RROM KORÇE

DISUTNI ALBANIA
SH.D.A

Kontakt informacije:

Disutni Albania

Rruga Mihail Grameno

Lagija 3, 7001 Korce

+355684869611 +355692258349 +355692831114

arbenkosturi@yahoo.co.uk

emilianoalieu@yahoo.it

erusic1@yahoo.com

Advancing Together Kosovo

Advancing Together Kosovo je organizacija koja bazira svoj rad na univerzalnim principima ljudskih prava i promoviše vrednosti jednakosti, inkluzije, različitosti, dijaloga i solidarnosti. Ona promoviše društvenu pravdu i društveno-ekonomski razvoj za sve pojedince i grupe, bez obzira na njihovu etničku, versku ili društvenu pripadnost.

Vizija:

Unapređenje multietničkog društva zasnovanog na poštovanju univerzalnih, individualnih i kolektivnih prava i jednakosti, gde sve osobe imaju priliku da izraze svoje talente i veštine. U našoj viziji budućnosti čuju se i glasovi najugroženijih i priznaju se njihova prava.

Misija:

U ostvarivanju ove vizije, Napredovanje zajedno ima misiju da zastupa, promoviše i razvija mere i programe kako bi osigurala poštovanje prava svih zajednica i njihovih pripadnika. Aktivnim angažovanjem u političkim debatama, praćenju, zagovaranju i lobiranju, obrazovanju i aktivnim angažovanjem zajednice u izgradnji mreže socijalne zaštite, mi pokazujemo svoju posvećenost promociji prava ugroženih grupa na Kosovu i u inostranstvu.

Kontakt informacije:

Advancing Together Kosovo

Rexhep Mala Nr: 9/a

Pristina

+38138248008

+38649268500

gbroqi@advancing-together.org

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union